

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

№ 21.

Laupäeval, 30. mail 1925.

VII aastakäik.

SOOME PRESIDENDI KÜLASKÄIK EESTI.

21. V. 25. — 24. V. 25.

SOOME PRESIDENT L. RELANDER EESTI LANGENUD SÕDURITE ÜHISHAUALE
PÄRGA PANEMAS.

SEISAVAD ESIMESES REAS VASAKULT PAREMALE: SOOME PRESIDENT L. RELANDER,
MEIE SÕJAM. KINDRAL-MAJOR J. SOOTS, SOOME VÄGEDE ÜLEMJUHATAJA
OBERST L. MALMBERG.

Kümme käsku Eesti kolde kaitsjale.

Juba vanal, muistsel ajal, elasid meie esi vanemad siin Läänemere kaldal vabade kodanikkudena. Elasid õnnelikult ja korraldasid oma kodu enda tahtmise järele. Meie esivanemate naabruses asusid nende ligidalt sugulased Soome-Ugri sugurahvad. Kaugemale nendest ida ja lõuna poole elasid teised Turaani kännust võrsunud rahvad. Ja ulatas „Turaani hõimu“ rahvaste asupaik Läänemere kallastest kuni kaugemale idasse Vaikse mere saarteni.

See oli Turaani suuruse ja vägevuse aeg! See oli aeg, mil kogu tolleaegne tuntud maailm kummardas vägevate turaanlaste ees.

Ja see oli ka meie esivanemate hiilgusaeg!

Vaba oli maa ja vaba oli rahvas!...

Kuid siis tulid rasked ajad. Ilmusid orjastajad lõunast ja läänest. Vapralt oma eluga kaitsesid meie esivanemad oma vabadust ja iseseisvust. Suur ja raske oli see heitlus. Ligi 30 aastat kestis ta. Vähe räägib meile ajalugu sellest suurest võitlusest. Võitjad ja ajaloo saatuse on selle eest hoolitsenud, et temast vähem jälgi järele jääks. Ainult üksikud katkendid on temast meile ulatanud ja need tõendavad, et see on suurim ja kangelaselikum võitlus oma iseseisvuse eest olnud, mida iganes päikese all peetud.

Ent ka kangelaste tegudel on omad piirid. Eesti mehed hävitati ja lapsed, naised ning raugad paenutati võõraste ikke alla. Ka paljud teised hõimu rahvad olid juba varem sama saatuse osaliseks saanud.

Vabadus oli kadunud. Ei saanud enam ise oma kodu korraldada. Võõras oli valitseja. Tema tegi mis tahtis. Tema käskis — meie pidime täitma. Valus ja mõru oli see!...

Küll katsusid meie esivanemad nii mitugi korda purustada neid siduvaid orjaahelaid ja vabaks saada rõhujate ikkest, kuid valitsejate ülivõim oli suur.

Aga ei kaotanud lootust vabadust igatseja rahvas. Vabaduse tuluke hõõgus edasi kodumaa paremate poegade rinnus kuni aeg kätte jõudis ja üle kogu Eesti lainetasid vaimustustuld sütitavad Eesti Maapäeva vanemate nõukogu Manifesti sõnad:

„Eestimaa, tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides kuulutatakse tänasest peale iseseisvaks demokraatlikuks Vabariigiks!“

See vägev rõõmusõnum tungis üle kogu maa, linnast linna ja külast külla, ning majast majja.

See, mida 700 aastat oodeti ja loodeti, oli nüüd täide läinud! Kuid enne selle rõõmsa ootuse kehastamist tuli läbi elada raske Saksa

vägede okupatsiooni aeg ja verine sõda punase Venega.

See võitlus, meie Vabadussõda, on Eesti uuema ajaloo suurim ajajärk.

Seitsmesaja aasta eest purustatud vabaduse kaitsmise tunne tärkas uuesti täie jõuga. Nii nagu kord seitsmesaja aasta eest, otsustasid Eestimaa pojad ka nüüd: kas surra, või elada! — Ennem murduda, kuid mitte paenduda!

Ja sündis tegu, mille sarnast vähe leidub ajaloos: vaatamata vaenlase määratu ülijõu pääle, tuli Eesti võitjana sõjatulest nii ida, kui lõuna väerindel. Oma verega võitsid Eesti pojad endile vabaduse. — Nüüd võivad meie esivanemad all haudades rahulist und puhata, sest nende palavam soov on täide läinud: Vaba on Eesti!

Eesti sõdur ja kaitseliitlane! Sina vabatasid Eesti kolde võõrast ikkest. Sinu püham kohus on võidetud vabadust ka edaspidi kaitsta. Meie esivanemate ja langenud vendade veri, mis selle maa eest valatud, nõuab meilt seda. Meie järeltulevad põlvkond kohustavad meid selleks. Ei ialgi tohi korduda enam raske mureminevik: Eesti peab igavesti vabaks ja iseseisvaks jääma! Kuid seda suudame ainult siis läbi viia, kui kogu oma olemise ja energia kodumaale pühendame. Selles olgu meile juhtnööriks „Kümme käsku Eesti kolde kaitsjale“.

1. Ole uhke selle üle, et oled Eestlane!...

Meie oleme pärit suurest Turaani rahvaste perest. Meil on palju sugulasi ja palju hõimulasi. Meie lähemad sugulased on soomlased, ungarlased ja mitmed Venemaa piirides asuvad väikerahvad.

Meie kaugemad sugulased oleksid Jaapanlased, Hiinlased ja Mongoollased.

Turaani rahvast on maailmas ligi 700 miljoni.

Turaani rahvast loetakse maakera kõige tervemate, visamate ja kõige vanemate rahvaste hulka. Kõige vanem maailma kultuurirahvas oli Turaani rahvas. Võimsad ja vägevad on ja olid Turaani rahvad. Tuletagem meelde ainult hunnisid oma kuulsa juhi Attilaga, kes V aastajal kogu Euroopa oma alla heitsid, ehk tatarlasi vägeva Asia võitja Timur-lenk-hani (Tamerlani) juhatusel, kes omal ajal tervet Asiat ja Idapoolset Euroopat valitses.

Oli kord aeg, kus peaaegu kogu seda maa-ala, mis nüüd Venemaa nime all meile tuntud, katsid ainult Soome-Ugri ja teised

Turaani tõugu rahvad. Vene rahvast tollaljal üldse ei tuntudki, kui meie siia Läänemere rannikule asusime ja oma riiki rajasime.

Meil ei tarvitse oma nime iialgi häbeneda, sest oleme vana rabvas ja pärit kuulsast kannust.

2. Arma ta oma kodumaa!...

Ei ole maailmas suuremat ja kõrgemat ideed, kui isamaa armastus. Häda sellele, kes

keel — ja ta kaob! Ära saa nende sarnaseks, kes oma keele peale üle öla vaatavad, ja ära salli oma kodu koldel võõra keele valitsust!...

4. Otsi ühendust hõimlastega!...

Sugulustunde peale toetades peame ven-nasrahvastega ühendust otsima. Ainult nendelt võime abi loota. Kes ei mäletaks meie hulgast seda ülendavat meeleolu, mis enesega kaasa tõid Soome vabatahtlikud, ilmudes

Läti-Eesti.

Karutapja ja Kalevipoeg võitluses ühinenud).*

oma isamaa ja oma rahvuse ära salgab. Nii-sugune inimene ei ole seda väärt, et emake maa teda üldse omal pinnal kannab. Kahetsemise väärt on juba seegi inimene, kes oma isamaa vastu muutub külmaks ja ükskõikseks. Eestimaa nõuab oma poegadelt ja tütardelelt piiramata ennastalgavat armastust ja ohvri-meelsust...

3. Pea kalliks oma emakeelt!...

Ühine keel ühendab rahva liikmeid üheks suureks perekaks; tema on vaimu sideks nende vahel. Tema väljendab rahva ühiseid rõõmu-ja kurbtustundeid. Inimene, kes võõrdub omast emakeelest, jääb võõraks ka oma rahvale. Temast saab varsti kadunud poeg ehk tütar oma rahva peres. Võtke rahvalt tema

meile appi Vabadussõja kriitilisemal silmapilgul!... Pidagem ikka ja alati meeles, et veri on paksem, kui vesi. Ja Turaanlaste peres on määratud jõud tagavaras, kes organiseerimist ja ühendust ootavad. Nende päralt on tulevik!...

5. Ole karske ja kaine!...

Oleme arvu poolest väike rahvas. Meil ei jätku jõudu raiskamiseks. Kui tahame eluvõimuliseks jääda, peame igat energia kübekest kokku hoidma. Lõbutsemine ja pillamine nõrgendab riigi majandust, hävitab rahva tervist ja halvab vaimu. Ajalugu näitab, et terved riigid ja rahvad on langenud lõbu ohvritena. Eestimaa hea käekäik nõuab tema poegadelt karskust ja kainust!...

6. Austa korda!...

Kord on see, mis üksiku inimese elurada reguleerib ja rahva d ning riigid tugevaks teeb

*). See pilt ilmus Läti ajakirjanduses meie riigivanema külaskäigu puhul Lätti.

Läti Karutapja kohta vaata „Sõdur“ nr. 10 s. a.

Ainult distsiplineeritud sõjavägi võib oma isamaad kaitsta. Korrapuudusel lagunevad sõjaväed ja hävinevad riigid ning rahvad. Pea meeles, et halb kord on ikkagi parem, kui igasuguse korra puudumine. Vead võivad aja-jooksul parandatud saada, kuid kus täielik korralgedus, seal on ots käes!...

7. Karasta keha!...

Terves kehas on terve vaim, nii ütleb vana tõde. Tahad vaimliselt tugev olla, hoolitse ka ihu eest. Jsamaa kaitse nõuab karastatud keha. Kehakultuur kasvatab inimese füüsilist jõudu ja suurendab tema vastupanu visadust. Kes füüsiliselt nõrk, ei suuda küllalt kodumaa kaitseks kasulik olla. Eesti nõuab oma poegadelt tugevat tervist!...

8. Kasvata tehnika saavutusi!...

Igal ajal on omad abinõud, mis kergendavad võitluse käiku. Ära jäta neid tähelepanemata, vaid õpi neid peensusteni tundma. Vaata, et vaenlane selles sinust ette ei jõua. Kodumaa nõuab, et kõik, mis tema kaitseks kasulik, ka tarvitusele tuleks. Ära sin asjata kokkukoidlik ole, muidu saad pärast valusasti kahetsema. Jsamaa ei anna oma poegadele iialgi seda andeks, kui nad tema kaitse hoolitsemise jätab!...

9. Kasvata isamaalikku vaimu!...

Suur on küll tehnika jõud, aga suurem on ikkagi vaim. Tema valitseb üle kõige. Ilma vaimuta on ka kõige edenenum tehnika surund. Lõpusõna ütleb ikkagi see, kes vaimliselt tugevam. Hea tehnika arenenud vaimu

juhatusel, see olgu meie tuleviku ideaal. Tehnilised nõrkused püüdkem vaimlise tugevusega katta. Vaimu jõud peab tuginema isamaa armastuse peale. Vaim võib kül murduda, aga iialgi ei tohi tema paenduda. Kodumaa heaks ei pea ükski ohver kallis olema. Põlev isamaa armastus ja enese ärasalgamine juhtigu alati meie elusamme!...

10. Ole ikka valvel!...

Vaenlane tuleb kui varas öösel. Teadmata on see tund, mil ta sind ähvardab. Iga väiksema hooletus või mureta olek võib meile hävituseks saada. Ära unusta iialgi 1. detsembrit. Töö ühes, mõök teises käes, nii peame oma eluteed sammuma. Lootkem ikka aina oma käevarre tugevuse peale. Kadunud on see, kes võõra abi peale lootma jääb. Kui meie ise endid aidata ei taha, ei suuda meid aidata keegi. Pidagem alati meeles, et vabadus ja iseseisvus on maa ja rahva edurikka arenemise pant, mis ülitähtis kõigile. Tema kaitseks tuleb meil alati ärkvel olla!...

Eesti kolde kaitseja Eesti sõdur ja kaitseliitlane! Nende käskude sisu ei ole sinule mitte võõras; sa tunned neid väga hästi. Kuid korda neid siiski igal hommikul enne ülestõusmist ja igal õhtul enne magamaheitmist. Kaalu päeva jooksul nende põhjal järele iga oma samm enne astumist ja pärast täitmist. Kõik, mis sa iganes teed, sündigu isamaa kasuks. Täidad sa seda, siis on Eesti iseseisvus ja vabadus jäädavalt kindlustatud. Siis ei kordu enam iialgi mineviku mustad murepäevad!... Turaanlane.

Eesti ja Soome sõjavendlus.

Soomlase poolt, kes Eesti vabadussõjast vabatahtlikult osa võtnud, on meile alljärgnev meeleoluväljendus avaldamiseks saadetud, mida käesolevate pidupäevade puhul heameelega lehte mahutame.

Eesti vabadussõja alguses olid mõned juhtivad ning valitsevad ringid arvamisel, et Soome ei peaks ennast asjasse segama. Teised kartsid seda Soome rahvuslise iseteadvuse tõusu ning Soome mõju suurenemist, mis oleks Soome poolt antud abi järelduseks ja võiks tulla kahjuks mõningaile võõraile rahvuslikele huvidele.

Teistel jällegi oli vanadest aegadest pärandatud sennikujutus Vene suuruselt ja Soome väiksusest ning hirm tulevate suur-Vene kättemaksu ees, kui meie liiga ärritame püha Venemaad. Meie pidavat olema rõõmsad, kui meil on võimalik enesil alles hoida oma vabadussõja otsekohesed saavutused. Kõige parem oli vaikida ja võimalikult ettevaatliku poliitikaga valmistada põhja tulevatele liitumisele valge Vene ja Saksa kaitse alla. Needsamad väljavaated, mida tuli tähele panna Karjala-küsimuse otsustamise püüete puhul, need olid esil ka Eesti avitamise suhtes. Aga Soome rahvustunne ning terve rahvuslik kohusetunne

olid tol ajal siiski liig tugevad, et mõned kahvatud poliitilised eelarved oleksid suutnud juhtida meie rahvast ära õige tee pealt Eesti küsimuses, ja nii oligi tagajärg teistsugune, kui Karjala-küsimuses, mis jäi ikkagi otsustamata. Ei olnud sarnast jõudu, mis oleks suutnud takistada abi sirutamist oma tuleviku eest võitlevale Eestile. Soome riigimehed olid sunnitud järele andma, kui nad mitte ei tahtnud tulla rahva hukkmõistu alla.

Tõsi küll, asetati sarnased piiramised, et Soome abi oleks hõlpsasti võinud kaotada oma reaalse tähenduse, aga nendest määrustest mindi vaikselt mööda, nii et meie vabasalgad Eestis said täitsa võitluskõlbulised. Ja nii sündis Eestis soomlaste abiga see, mida vanad Vene suurusesse uskujad ei olnud võimalikuks pidanud. Vabadussõja raske lõpuaeg tuli eestlastel üksinda läbi kannatada, aga kindel, et sel juhtumisel, kui Eesti mitte ei oleks suutnud üksipäini kaitsta oma piire, oleks meie maal moodustatud uued abisalgad.

Pärast seda on Soome ja Eesti suhete korraldamine meie maas usaldatud peaaegjalikult ainult poliitika-reestele. Saavutused on nii mõnelegi neist juba hakanud paistma rahuloldavalt, sest näitavad ju väli-

sed märgid, nagu mõte Soome-Eesti sõjavendlusest, kuuluks juba minevikku. Mitmed nendest näivad pidavat päevaselgeks, et 1919 a. algu sündmused ei kordu.

See tundub siiski ekslikult. Tallinna sündmused 1. detsembril ands'd juhuse tähelepanekute tegemiseks meie maal ja peab ütleva, et need mitte sugugi ei õigustanud sarnase ükskõiksuse olemasolu, millesse meie ametlik poliitika näib uskuvat. Laiade kihtide meeolu oli sarnane, et kui Eesti olemasolu iseseisvana riigina oleks tulnud küsitavaks, oleksime meie pidanud Eestit aitama. Meeolu oli nii võimas, et oleks tõesti olnud huvitav näha, missugune soomlaste parteide poolehoidu nautiv valitsus oleks võinud ja julenud võtta endale vastutust abiandmise takistamises.

See on asi, mille meie poliitika, nagu paistab, on jätnud täitsa arvesse võtmata, kui ta usub sellesse, et Soome võib rahulikult jääda kõrvale, kui Eesti iseseisvas satuks hädaohtu. Kodanikkude suured hulgad püsivad küll rahulikl ajal kõrval, ega nad juhi kuigi palju tähelepanu sarnastes tuleviku küsimustesse. Aga suurte sündmuste ees sünnib tihti muutus ja siis võib spontaanselt tekkida meeleolusid, mille järele juhtidelgi tuleb käia. Nii võib sündida Eesti kaitsemise suhtes, sest nii sügavale on juba meie rahvasse — parteidest rippumata — tunginud teadvus hõimusugulusest eestlastega ning ühtlasi teadmine sellest, et iseseisva Eesti püsimine on eeltingimiseks meie omale

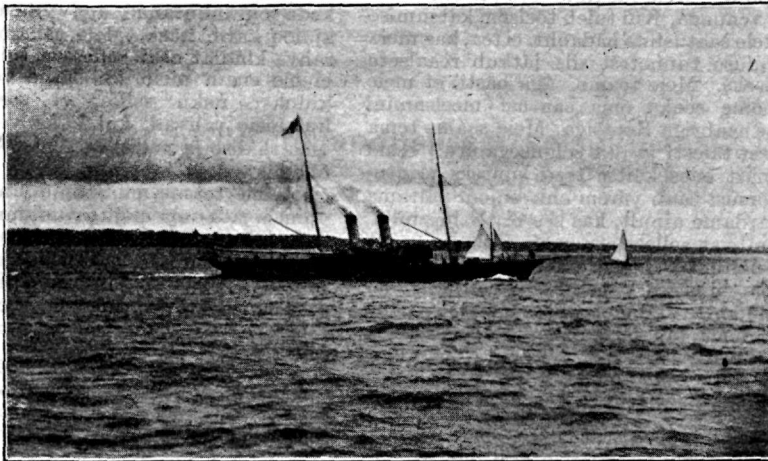
iseseisvusele. Tõsi küll, meie maas on juba palju seda Skandinaaviast importeeritud vaimu, kes hoolimatu lähemategi rahvaste olemasolu vastu, aga ei ole vist valesti ennustatud, kui öelda, et see vaim saatuslikul hetkel jääb meil täitsa varju. Kui nüüd sarnane võimalus on meil ees väga tõenäolisena, ei ole õige teha, nagu meie poliitika seni on teinud ja toimetada, nagu seda ei oleks olemaski.

Kui abi siiski Eestile anda mõeldakse, võib see kergesti kaotada suure osa oma tähtsusest, kui seda pole varemalt ette valmistatud. Tundub niimoodi, nagu oleks meie poliitikal kõige parem juba aeglaselt valmistada selle võimaluse vastu, et Eesti ja Soome kaitse saab ühiseks. Ja niivõrd kui see ettevalmistus, näit. kaitslepingu näol, oleks küllalt avalik tähelepanu äratamiseks Venemaalgi, võiks see vast otsekohe tagasi hoida Venet pealetungimiste sammudele asumast. Kuna Eestil juba Lätiga on kaitsleping, tähendaks Soome liitumine sellesse kaitsesketti Venele sarnast tõsiasja, mis igatahes veel kümme aastat taltsutaks teda niihästi sõjalistes, kui ka muis välispoliitilistes soovides ja samuti võiks see kõige inimliku tõenäolisuse järele tueda meie diplomaatiat nende paljude küsimuste rahuldavale otsustamisele viimisel, milles asjata oleme palunud Venemaad oma lepinguid täita.

Eesti retklane.

„Päevaleht“ nr. 135, 21. mail s. a.

Soome presidendi külaskäik Eesti 21. 5. 25. — 24. 5. 25.

Soome valitsuse jahtlaev „Elaköön“, mille saabus president L. Relander Eesti.

Eesti — Soome.

21. 5. 25.

Päevakohatud mõtted.

Täna saabub meie randa ja tuleb Eesti Vabariigi pinnale Soome rahva ja Soome Vabariigi kõrgem esitaja, president Lauri Kristian Relander.

Kui praegusel ajal demokraatliku riigi pea teeb teisele külaskäigu, siis ei ole see lihtne viisaku ega ka, kui ainult riigipea külustus. Teda saadab rahvas. Tema tuleb teise riigi pinnale, kui rahva soovide kehastus.

Sellasena võtame meie täna vastu ka meie vennas-rahva Soome Vabariigi presidendi L. Relanderi.

Eestil ja Soomel ei ole ajaloo viimastel aastasadel õnneks olnud omada omi riigiõiguslikke esitajaid riigipeade näol. See on õpetand meid üksteisega läbikäimisel teineteist kohtlema, kui rahvas rahvast.

Ka nüüd, kui meie ajaloo arenemiskäigu ja oma rahvaste isetegevuse ja jõu tõttu oleme tõusnud poliit-

tiliselt iseseisvate ja suveräänsete rahvaste hulka, ei taha meie seda vahekorda muuta. Selles peitub meie jõud ja meie kahe vennasrahva vahekorra kindlus.

Soome ja Eesti on viimastel aastasadadel olnud, kui kaks lahutatud venda. Ajaloo käik on meid üksteisest lahutanud. Soome laht on kurjana kiiluna meie vahele tunginud. Meri, laht, mis ei ole iseenesest suureulatline ja mis on harilikult rahvaste ühendajaks, on saanud aga meile, kahele vennasrahvale, saatustlikuks lahutajaks.

Millest on tingitud see?

See on tingitud sellest, et siit, Soome lahte mööda, on läinud läbi võõra riigi võimuses olev tee Euroopasse, tee, mida tema valitsenud aastasadadid ja mida tema tahab ainult omaks pidada ka praegu veel.

Ei, Soome laht pole Eestit ja Soomet lahutanud, vaid siin ainuvalitsev võõras võim on meie lahutajaks olnud! Tema on meie jõu killustajaks olnud ja avaldab oma mõju veel praegugi.

Kui Soome ja Eesti tahavad iseseisvuse teel kindlalt edasi sammuda, siis peavad nad üksteisele käd sirutama ja vaenulik laht, mis vaenulise teena on läinud kahe venna õue vahelt, peab tulevikus nende vahelt kaduma. Soome laht peab saama meie rahvaste võimusesse samuti, kui ta on teistegi rahvaste tarvita ja valitseda.

Et seda saavutada, on meil tarvis oma riiklist võimu arendada — aga selle ainumaks võimaluseks on käesoleval momendil tihe omavaheline liitumine — Balti liit.

Meie teame väga hästi, et osa meie vennasrahva Soome ametlikust arvamisest meie riikide tulevase saatuse kohta praegusel momendil oma erilisele seisukohale on asunud, mis ei tunne isearalist huvi meie ühise tuleviku kohta. Meie räägime küll pidudel üksteisega, kui vend vennaga. Kui tuleb tõsisem katsumise aeg, meie rahvastele saatustline hädaoht, ei tea, kas meie sõprusest ja suguluse tunnetest siis jätkub reaalseste sammude astumiseks. Meie teame väga hästi, et meie vanem vend Soome seeks oma saatust meelsamini oma mannerpiirse naabriga Rootsiga. Meie saame tema reaalsest soovidest täiesti ja täie selgusega aru. Kuid meie peame sarnast enesekaitse teed suureks eksituseks, mille illusoorst saab varem ehk hiljem näitama ajalugu. Meie kardame ainult, kas see ei ole liig hilja, kui meie vennasrahvas sellest aru saab.

Soome on näitanud meile oma avitavat kätt. See on olnud meie viimases Vabadussõjas antud rahalina ja sõjaväeline abi. Väike oli objektiivselt see abi, kuid suured olid tema tagajärjed ja mõju, sest tema

tuli meie parajal ajal, tema tuli meile meie ajaloo kriitilisemal ja otsustavamal silmapilgul, ajal, kui igal ölekõrrelgi oli oma raskus sinna ehk teisele poole.

Meie rahvas saab seda vennasrahva ajaloolist abi tänuga mäletama alati, kuni oma ajaloo lõpuni.

Eestil ei ole aga juhust veel olnud oma abi Soomele pakkuda. Kuid meie usume, et juba see nähtus on teatavaks kindlustuseks Soome iseseisvusele ja rippumatusele, et meie kui iseseisev riik oleme. Hoop meie pihta on esimene hoop Soome iseseisvuse, rippumatuse ja julgeoleku pihta.

Meie seisame oma Balti naabrite hulgas hädaotlikumal ja otsustavamal kohal. Esimise hoobi võtame vastu meie. Oleme selles täiesti teadlikud. Kui meie oleme võidelnud juba oma riiklise iseseisvuse olemise algusel oma raskustega ja ka tulevikus veel võitleme, siis kanname meie omast võitlusest Balti riikide julgeoleku ja rahu ideed, kanname raskusi kõikide nimel. Sellest seisukohast saab ehk meie vennasrahvas aru meie raskest võitlusest ja meie tähtsusest.

Ütleme seda kõike oma vennasrahvale tema esitaja meile külaskäigule saatmise puhul. Sarnastel silmapilkidel räägitakse sagedasti ainult viisakusi. Kuid meie rahvas, oma vennaga rääkides, ei ole harjunud tühiste viisakustega. Meie ajalugu on olnud karm ja töö ning võitlus on teinud meie rahvad tõsisteks ja otsekohesteks. Seepärast ütleme, Soome, sulle ka seda, mis meie mõtleme.

Teie kõrgem esitaja tuleb meile võõrsile. Meie oleme tänulikud selle sõpruse ja lugupidamise avaldamise eest. Meie tahaks, et tema näeks meie elu ja püüdeid. Meie tahaks, et tema näeks meie rahva sügavat tänu tunnet Soome rahva vastu tema ajalooliste toetuste eest. Meie tahame, et tema näeks, et Eesti on hingeliselt seotud Soomega, kui oma vennaga, kuid keda on lahutanud aga viimastest aastasadu kesteval ajaloo karm käsi. Meie tahame, et tema näeks meie rahva kindlat usku selles, et tuleb aeg, kus Soome laht ei ole enam meie, kui kahe venna vahel, lahutajaks kiiluks; usku selles, et see silmapilk tuleb süis, kui meie rahvad, kui kaks venda, saavad üksteisele oma riiklise ja poliitilise olmasolu kindlustamiseks kohalt tarvilikuks ja tähtsaks.

Meie teame, et Soome lahte mööda käiv võõras võim ei jäta oma mõju avaldamata meie vennasrahvaste liginemise ja lähenemise püüete peale. Kuid kui meil ei ole võimalik luua ühendussilda Soome lahte mööda, siis loome see sild, sirutame üksteisele oma avitav venna käsi üle Soome lahte.

P. U.

Paraadist ja aumärkidest.

Pühapäeval 10. mail korraldati Tallinnas invaliidide päeva puhul Vabaduse platsil sõjaväe, kaitseliidu ja seltskondliste organisatsioonide paraad. Selle korraldusest ei saa vaikides mööda minna.

Mis on paraadi mõte üldiselt? Paraadil näeb väejuht oma väeasade seisukorda, väljaõpet, meeleolu. See oli kord paraadi tähtsam otstarve. Kuid nüüdse lahingtegevuse iseloomu tõttu on väljaõpe ja rivid niivõrd muutunud, et paraad seda ülesannet enam hästi ei täida. Teine ja võib olla veel tähtsam paraadi ülesanne on anda tarvilist meeleolu sõduritele ja mõjuda rahvasse, päältvaatajaisse. See on nüüd jäänud vist paraadi ainsaks ülesandeks. Paraadil peab päältvaataja tundma, kui tugev sõjavägi tema kodumaal on, ta peab uhkusega võima kõneleda sõdurite sirgetest ridadest ja tõsisest ilmeist nende näol. Sõduritele olgu paraad nagu mõni pühalik rituaal. Sellasena võib ettekujutada tõelist paraadi, ainult sellasena võib

ta puistata mõningaid sädemeid sõdurite ja kodanike rinda.

Kahjuks ei pakkunud aga meie viimane paraad midagi sellesarnast. Sõdurite ridade vahel ja keskplatsi karglesid kõiksugu, ja peab ütleva, väga labased klounid. Maitsetud karnevali vankrid sõitsid samal platsil üheõiguslistena sõjaväe järel rongikäigule. Kõiksugu kirjud tuletõrjijate ja seltskondliste organisatsioonide salgad võtsid omale lõviosa, nii et sõjavägi kippus jääma ainult suure klounaadi lavastuse statistideks. Invaliidi aukorteesh pidi kõigepealt mööda sõitma klounide vankritest!

Küsitav on juba tuletõrjijate ja seltskondliste organisatsioonide lubamine paraadile kõrvuti sõjaväega, kuid ärge lubage sinna klouni, ärge lubage, kui sõdurid liikumata seisavad, keskplatsi askeldada sadadid päevapiltnikke ja jumal teab veel keda. See

on sama hää, kui hakkaks kirikus jumalateenistuse ajal mõni vanatüdruk kulunud shimmyviisi kriiskama.

Sõjaväe paraad olgu siiski tõsisem, sest sõjavägi ja sõda on tõsine.

Kui aga korjanduse sissetuleku suurendamiseks ja rahva juurdemeelitamiseks klounaad tarvilik on, kui seltskondliste organisatsioonidele seda meelehääid tahetakse teha, et nad paraadil saaks esineda, siis korraldatagu nende paraad pärast sõjaväe paraadi või teises kohas.

Samasugune kurb nähtus kordub invaliididepäeva korjanduse märgikestega. Ei tea, kellele on tulnud pähe õnnetu mõte paigutada viletsatele paberilipakatele Vabadusristi ja seda lasta toppida rinda igale vastutulejale, nii et neid õhtul vedeleb igas uulitsarennis. Paraadil oli näha mõnel ohvitseril, kes korraldades siia ja sinna ruttasid, rinnas tõelise Vabadusristi kõrval lipendavat paberist Vabadusristi. Mõeldagu selle pildi üle vähe järele! Nii ei või ometi profaneerida meie ainust ja sellepärast kõrget aumärki. Aumärkide andmise ülesanne on tiivustada sõjaväelasi kangelastegudele. Et aumärgid seda ülesannet täidaks, selleks peab nende prestiihi kõrgel hoidma. Nad peavad jääma teataval määral harulduseks, millega mitte igalühel õigus mängida ei ole. Kui nende kujutusi aga igalepoole topitakse, siis on sellel sügav psühholoogiline mõju, mis nende väärtuse maha kisub. Tahaks loota, et järgmise korjanduse ajal sellest elementaar-sest tõest aru saadakse ja seda viga enam ei korrata. Ja siis ärgu tehtagu märgikesi enam maitsevaeste suurte paberilipakate kujul, vaid nad olgu väiksemad, vähe paksemast paberist ja vähegi maitserikkama joonistusega. Nüüd on neid otse piinlik kanda.

Siis veel üks asi aumärkide väljaandmise kohta. Nimelt peab neid õigel ajal välja andma, nad ei tohi muutuda shablooniliseks tasuks teatavate teenuste eest, mida õigus nõuda. Veel kurvem on, kui nende pärast kauplemata hakatakse. Sellepärast oli psühholoogiliseid õieti tabatud ja väga õieti tehtud, kui sõjaminister kindral Soots meie Vabadusristide väljaandmist võimalikult rutem lõpetada tahtis. Sest mis väärtus on sõja aumärgil, mis viis aastat peale sõda välja antakse? Meil on Vabadusristide pärast kauplemise, protesteerimise ja nende täiendavalt juurdeandmise nõudmisega tema psühholoogilisest väärtusest niivõrd maha kistud, et see alles 10—15 aasta pärast esialgsele kõrgusele võib tõusta. Mäletan, et kui sõja ajal lahingute vaheaegadel küsiti, mida enam soovitakse, kas Vabadusristi, mis siis mingisuguseid materjaalseid kasusid ei tootanud (sellest ei olnud siis veel midagi teada), või maad — et siis selle järele ettepanekuid teha, — siis vastasid paljud, ka isegi need, kes olid põllumehed ja ihaldasid oma maalappi, et nad soovivad siiski ainult Vabadusristi. Nii kõrgelt hinnati seda aumärki siis. Kuid küsige nüüd maal üleskasvanud ja põllumehe kalduvusega sõdurilt, kummast ta sooviks, ja Teie saate vist otse vastupidise vastuse.

Meie ülesanne on nüüd Vabadusristi prestiihi endisele kõrgusele tõsta ja hoiduda kõigest sellest, mis seda takistaks või tagasi kisuks. Siis on meil riigi julgeoleku rasketeks momentideks varuks mõjuv abinõu tema kaitsjate õhutamiseks kangelastegudele ja nende vääriliseks tasumiseks.

Sellepärast kadugu Vabadusristi kujutus igasuguse paberitükikestelt, tortidelt kondiiterite akendel, jne., ja kandku teda ainult need, kellel selleks õigus on.

A. K.

Kaitseväe juhtide majanduslisest seisukorrast.

Vormi ja aukraadide küsimusi on „Sõduri“ veergudel sagedasti käsitatud. Mis aga hoopis tagaplaanile jäänud ja mida väga vähe on puudutatud — need on meie palga- ja korteriolud. Sellest võiks järeldada, et paljudki endid rahuldunud tunnevad olevat, kui neile antakse aga tore vorm ja võimalus kõlavate aukraadide saamiseks.

Kuid vähe tröösti on hiilgavast mundrist ja aukraadidest, kui ei ole, millega ennast ja oma perekonda äraelata, kui puudub võimalus kohase peavarju leidmiseks.

Liigagi teravalt annavad selles suhtes end tunda meie palgaolud, mis praegusel ajal enam kaugeltki ei vasta nendele nõuetele, mida viimasest palkade normeerimisest saadik märksa tõusnud elukallidus üles seab.

Tahaksin peatuda peaaesjalikult nende vähema palga saajate olukorra juures, kellede teenistuse tasu on 6800—8700 marka kuus. Need on nooremad ohvitserid ja suurem jagu sõjaväe ametnikke. Eriti raske on veel nende seisukord, kes perekonnainimesed, kellel sellepärast ka väljaminekud suuremad. Et asja kohta selgemat pilti saada, tuleks üksikasjalisemalt vaadelda nende keskmist sissetulekut ja möödapäasemata väljaminekuid ühe kuu jooksul.

Võtame näiteks ühe keskmise, 7700 margalise kuupalga saaja, kellel kolmeliikmeline perekond ülalpidada — ligemast provintsilinnast, kus elu pealinna omast odavam pidada olema.

Sissetulekud 1 kuu kohta:

a) põhipalk	7700 marka,
b) pühade lisaraha	640 „
c) korteri raha	350 „
d) söögikeedu puude raha	350 „
e) valgustuse raha	70 „
f) perekonna abiraha	600 „

Kokku: 9710 marka.

Igakuused kindlad väljaminekud:

a) korteri üür	2000 marka,
b) söögikeedu puud, vähemalt	350 „
c) valgustus, keskmiselt	170 „
d) pesupesemine, kord kuus	450 „
e) saun, vähemalt kaks korda kuus	200 „
f) ajalehed („Sõdur“ juurearvatud)	200 „
g) juukselõikamine, kord kuus	40 „
h) kolme inimese toitmiseks, arvestades hariliku sõduri normihin-naga (58. 3. 30)	5220 „
i) tulumaksu kuu kohta	80 „

Kokku: 8710 marka.

Jääb järele iga kuu kohta 1000 marka. Sellest tuleb aga veel mahaarvata mitmesuguseid vähemaid kulusi, ilma milleleta võimata läbisaada; nimetan neist ainult mõned üksikud: tuletikud, hambapulber, seep, saapamaäre ja muu sellesarnane kraam. Kuid see ei ole veel kõik: tarvis on ka perekonnale riiet, pesu ja jalanõusid muretseda, neid parandada lasta, hädatarvilikumaid kööginõusid ja majakraami nõuta-

da, neid korrashoida jne. Isegi arstiabi ja rohtude peale kulutamisest ei pääse aruhoiti mööda, olgugi, et sõjaväelastele see maksuta lubatud.

Mis jääb siis veel järele? Ainult suur miinus. See miinus tuleb aga katta, kuid millega? Senini on hädast väljaaitanud riieteõmbluse raha, kuid ainult ajutiselt, sest riideid peab lõppude-lõpuks enesele ikkagi muretsema. Teaatrid, kinod ja muud selle-sarnased lõbustused — neid mõnusesi saab juhus-liselt vast ainult unes nautida. Suitsetamist ma siin juures arvesse ei võtagi, kellel see „nõrkus“ on, peab tarvilise summa kokkuhoida oskama, kui mitte muidu, siis kõhu kõrvalt näpistades.

toalise korteri leidnud (paljud maksavad ainult toa eest 2000 marka), ühes köögiga ehk selle tarvitamise õigusega, võib õnnelik olla, kuid mitte aga kindel, et ühel heal päeval jälle mõnisada marka juurde ei lisata. Ja kui nõuetavat summat maksta ei taha, ehk ei suuda, küll siis juba abinõusid leitakse, kuidas soovimata üürikuust lahti saada.

Nüüd on kuulda korteriraha suurendamist — noorematele ohvitseridele ja sv. ametnikkudele 1400 marga peale kuus, kus juures aga ära jäävad söögi-keedu puude raha ja talvekuudel ka valgustuse raha ning natuuras antav pool sülda puid. Kuivõrd niisugune „suurendamine“ olukorda parandab, on enam

Soome presidendi külaskäik Eesti 21. 5.25. — 24. 5. 25.

Meie riigivanem Soome presidendi külaskäigu puhul korraldatud kaitseväge paraadi vastu võtmas.

Nüüd peatuksin vähekesi veel korteriolude juures. Sõjaminstri päevak. 1919 a. nr. nr. 27 ja 53 näevad ette korteri saamise küll omavalitsuse asutuste kaudu, kuid tegelikult seisab see ainult paberil. Kuna riigil võimata on tarvilisel määral korterisi anda, peab igaüks seda ise muretsema, milleks igas kuus 350 marka antakse. Selle raha eest ei saa aga korralikus majas nurgakestki omaette tarvitamiseks, veel vähem tuba ehk suuremat korterit. Kes 1500 margaga paari-

kui küsitav. Kas ei ole siin mitte ühe käega antud ja teisega võetud? Võetud vast enamgi, kui juurde anda kavatsatud, sest on ju teada, et koorma viisi turult puid ostes, poolt sülda tuhande margaga mitte kätte ei saa.

Oleks tõesti aeg asja tõsisemalt võtta, ja mingisuguse väljapääsutee leidmine sellest üli-raskest seisukorrast on tungivalt tarvilik.

—k.

Sõjaväe manöövrid Inglismaal.

Kolonel-leitnant Repington.

(Järg).

Mõned vaatlused väeliikide kohta.

Ratsavägi.

Olen nii mõnegi tubli ratsaväe näinud ja arvestades kõigi asjaoludega, usun, et Inglise ratsavägi on parim Euroopas. Et see nii on, tuleb muidugi sellest, et ratsavägi, nagu endistelgi aegadel, kestvalt moderniseerub ja sama tubli on jalgsi, kui sadulas.

Minu arvates on ratsaväel ka praegusaaja sõjas suur ülesanne täita. Olen kuulnud, et meie modern ratsaväe diviisil — kahju, et meil neid aga kõigest 2 on —

nüüd sama palju tulejõudu on, kui jalgväe diviisil 1914 a. See võib küll nii olla, sest tema automaatsed relvad ja hobu-kahurvägi, rääkimata soomusautodest, annavad meie ratsaväele mitte üksi külgakaitse või tiivad, vaid ka tuntava vastupidamise jõu. Löögi-kiiruse ja tule ühendatud omadused on enam märgatavamad ratsaväes, kui üheski teises väeliigis. Kuid ratsaväe juhtimise osavus on ainult üksikutele antud. Meie ratsaväe praegune arvuline nõrkus on tänapäev kibe,

date tundmuste põhjuseks. Sõjamehed hoiavad aga tuleviku sündmusteks silmad lahti ja neil on mulje, et peale nende endi mitte keegi nende asjade eest ei hoolitse.

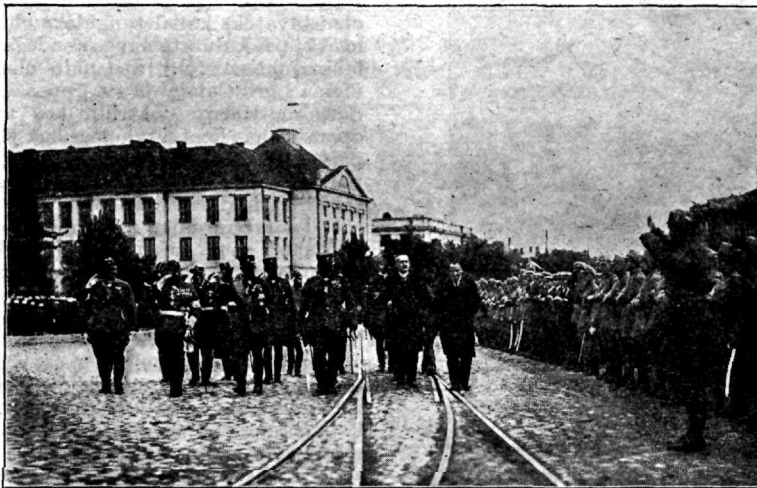
Kahurvägi.

Minu arvates on meie (Inglise) moodne sõjavägi kahuritega puudulikult relvastatud, eeldades, kuidas ta peaks relvastatud olema sõja koosseisude järele. Meil on nüüd diviisid vähem kahureid, kui 1914 a. Eelistan niisugust seisukorda, et meil oleksid mõned kahurid vähemalt kaugema laskeulatusega ja raskema-kaaluliste mürskidega, kui vaenlasel, ükskõik, kes see

kärrikas on, mõjub minu, kui sõjaväelase peale pööratavalt. Ma mõtlen kogu meie riigiprobleemide üle, kõigi jõgede, soode, dshunglite, kõrbede ja mägede üle, mis meil ette tulevad väikestes sõdades ja imestan, kuidas mõtleme oma uute mänguasjadega nendest üle saada.

Meie probleemid pole Prantsuse probleemid, sellepärast ei näe mina mingisugust tarvidust orjalikult prantslasi järelaimata. Minu arvates tuleks meil oma mehaniseeritud asjad keskmise ja raske-kahurväe ja teiste raskete abinõude tarviduseks jätta, mis kõlblikud oleksid ainult kultuurmaadel. Mehaaniline transport uute veoautode näol on väga hea. Seda

Soome presidendi külaskäik Eesti 21.5.25. — 24.5.25.

Meie riigivanem Soome presidendi külaskäigu puhul korraldatud kaitseväge ja kaitseliidu paraadi vastu võtmas.

vaenlane ka ei oleks. Uued 3,7" kande-haubitsad meeldivad minule sellepärast, et nad võimaldavad jalgväele moraalset ja materjaalset toetust lähedasel kallalitungil ja sellepärast, et see on ainus kahur, mille peale loota võime võitluses teedeta piirkondades ehk maades, nagu neid sagedasti ette tuleb. Kuid tankide vastaseks relvaks ei pea ma teda varem nimetatud põhjustel mitte.

Mis puutub meie kahurväesse üldiselt, siis on tarviduseta ülistada tema head kuulsust, mis juba üleilmne. Meie kahurvägi on ettevalmistatud toetama jalgväge kõikidel juhtumistel ja kahurväel on pruugiks eeslinnile saata omi vaatlejaid ja sideohvitseri jalgväega ühendust pidama. Neil mõlgub alati meeles Napoleoni hüüdsõna, et kahurväe juhataja, kellel laskemoon otsa lõpeb, on surma väärt.

Vägede mehaniseerimine.

Tuleviku sõja teatrite küsimust tuleb ennem hästi uurida, enne kui meie sõjaväest hobuse otsustame kõrvaldada ja mehaanilise transpordi kõikides tema kujudes hobuse asemele seame. Katsed mehaaniliste transport-abinõudega on üks asi ja sõda on teine asi. Ma ei usu, et meie palju tankisid saame kasutada India piiride taga ja kui ma näen üht mehaniseeritud patareid, siis mõjub see minu peale otse haigekstegevalt. Kärrikkamat koletist, kui see, mis Salisburys manöövritel välja toodi, pole kunagi varem nähtud ja asjaolu, et iga asi nüüdsel ajal, alates peale poliitikamehest,

võib kasutada Kesk-Idas ja julgeoleku otstarbeks ka Indias. Sellega saab kokkuhoitud hulk hobuseid, kuid meie peame järelmõtlemata, kus meie teda kasutada võime. Mälestused võitlustest Prantsusmaal on nõnda kaaluvad, et meie vaevalt peale mehaanilise transpordi teist transport-süsteemi omale võime ettekujutada. Mehaanilise transpordi tarvitamise võimalus ripub ära teedest ja teid pole kellegil võimalik omaga ühes vedada sinna, kus neid pole. Samal ajal pean tunnistama, et on palju ohvitseri, kes seda arvamist ei poolda ja fataalselt seletavad, et mehaaniline transport peab tulema ja et mõne aasta pärast meil ainult mehaaniline transport on.

Tankid.

Tank on Briti leidus. Vana sõjaaegne tank oli hirmuäratava väljanägemisega koletis, mis esimest korda väljailmudes vaenlase peale terroriseerivalt mõjus ja rusuvat muljet avaldas oma algupärasuse ja kärrikkusega, kui ka sellepärast, et jalgväel polnud tankile vastupanemiseks mingisugust kohast relva. Cambrai's ja 8. augustil 1918 a. oli tanki edu kõige silmapaistvam sellepärast, et tema edu saavutamiseks olid kõik tingimised ette nähtud. Kuid tuli ette ka palju nurjaminekuid, nimelt tanki valesti tarvitamise läbi, ja vaenlasel läks korda oma kahurtulega kena arvu tanke hävitada. See oli meile hoiatuseks ja näitas, et tank ei ole mitte relv igapäevaseks tarvitamiseks. Olgugi, et meil oli tank, kuid meil ei olnud veel välja-

Soome presidendi külaskäik Eesti 21. 5. 25. — 24. 5. 25.

Soome vägede ülemjuhataja
oberst L. Malmberg.

tootatud reeglid tankide õigeks tarvitamiseks igasugustel juhtumistel ja igasugustes oludes.

Ma olen juba äramärkinud vanatüüblise tanki puudused. Uus Vickersi tank ei avalda niisugust rusuvat muljet, kui endine tank. Ta on endisest palju kergem ja kiirem. (Vickersi tanki üksikasjalisem kirjeldus leidub „Sõduris“ nr. 5, 7, II, 25 a.). Mis põhjusel iga tanki peal kolme isesugust tüüpi kahureid tarvitatakse, on minul teadmata. Minu arvates on see üleliigne.

Kahtlemata on kõik tankid jalgväele pinnaks silmas sellepärast, et jalgväel pole tankide vastu muud relva, kui pommid. Mina isiklikult ei ole kindel, kas see vaade õige on, kuni ma näinud pole koondatud kuulipildujate tule mõju tankide kallaletungi vastu. Kahtlemata on ühe mürski tabamisest, mis lastud otse suunituna, küllalt tanki kõlbmatuks tegemiseks. Suuremat tabavuse protsenti võimaldab suunimine sihikute pealt.

Tanki moraalne mõju. Tank jääb relvaks, mis ei ole kohane üldiseks tarvitamiseks igapäev. Jalgvägi peab moraalse mõju suhtes tanki vastu kindlustatud saama vana „pom-pomi“ (Maksimi automaatne kiirtulistaja) taolise tankidevastase kahuriga ja tankide tarvitamist tuleb piirata otsustavateks kallaletungideks ehk eri juhtumisteks ja neid ei pea kulutatama ega nendega arvestama harilikkel lahingujuhtumistel. See näib olema ka kindralstaabi ülema Lord Cavani ja sv. õppeosakonna ülema kindral Cathorne-Hardy doktriin, kes mõlemad manöövrite operatsioonide hoolsa tähelepanuga jälgisid. See doktriin paistab õige olevat, kuid ma ei usu, et jalgvägi seni, kui tal tankidevastast kahurit tarvitada pole, sellega täiesti rahuldatud on.

Tanki moraalne mõju on praegugi suur. Ma olen üllatatud tema moraalse mõju kohta, kuulates, kui palju jalgväe sõdurid tema kohta lugusid räägivad. Tanki mõjuvaks relvaks on ikkagi üllatus. Tankide kolonn ehk rida, millel võimalik on rindel vaenlase liini sissetungida ehk temale tiivalt kallale tormata, sünnitab vaenlase hulgas tõsist segadust. Lahingvälja tagune piirkond, vankrite ja hobustega, staapidega, side juhedega, koondustega, reservidega jne. on sõjaväe kaunis tundeline osa ja tuli, mis on juhitud niisugusesse piirkonda tunginud tankide salga vastu, hävitab peaaegu rohkem oma mehi, kui vaenlast. Seal sünnib hirmus segadus ja selle segaduse ajal võib selle poole jalgvägi, kuhu niisugused tankid kuuluvad, rinnet tublisti ette poole kanda. Üllatus on sõjapidamises võimas relv, mille sarnast teist ei ole.

J. A-n.

Veel karskusküsimusest.

Et karskusküsimust ja selle tähtsust rahvaste elus juba mitmel korral „Sõduri“ veergudel üldjoontes on puudutatud, siis ei tarvitse seda siin enam korutama hakata, vaid juhiksin ainult mõne sõnaga tähelepanu nende väärnähtuste pääle eriti just meie kaitseväes, mis aitavad rajada teed alkoholismi hädaohule. Eestkätt juhiksin tähelepanu meie kaitseväe osade ja asutuste aastapäevade pühitsemise pääle, kus alkoholile peaaegu erandita suur õigus ja voli on antud. Ilma alkoholiliste jookideta nagu ei osatagi aastapäeva enesele ettekujutada ega seda pühitseda. Seda fakti tuleb meil kurva tööna võtta ja ühtlasi katsuda teesid leida nende vääravalduste kõrvaldamiseks. Kaitseväe osade või asutuste aastapäevad, kui niisugused, ei tohi milgil tingimisel kujuneda ainult trallitamise ja joomingute päevadeks, vaid sellel päeval peab kokku võetud saama need töö tagajärjed, mis aasta jookul on saavutatud ja mis ära määravad ka edaspidise töökava või tegutsemise suuna. Kui meie veel seda silmas peame, et meie sõdurikond koosneb suuremalt jaolt võrdlemisi noortest, kellel eluraskused, mis ees seisavad, veel tundmatud, siis on erilisel kardetav neile sarnaseid kombeid sisse harjutada, mis neid kergesti võib õigelt teelt kõrvale viia. Edasi ei saa kuidagi sündsaks pidada, et väeosa poodides ja „Sõdurite Kodudes“ on lubatud õlle müük. Kui me läbimüüdnud õllekorvide

arvu silmitseda, siis leiame, et see mitte väike ei ole. Näituseks on X sõdurite pood vähe üle kahesaja meheline koosseisu juures läbimüüdnud ligi 30 korvi õlut ühe kuu jookul. Seda võib juba täiesti „rahuloldavaks“ restoraaniks pidada. Mis puutub aga ohvitseride kasiinodesse, siis täidavad viimased päris korrapäraselt restoraani ülesandeid, kus arвете kokkuvõtted väga sagedasti niisuguseid numbreid ilmutavad, mis palgasaja kuupalgast kangel üle ulatavad. See näitab juba, kui võrd sügavale on alkohol oma juured meie kaitseväes ajanud. Selle peale on ka sõjaminister väga mitmel korral tähelepanu juhtinud. Vististi ei eksi, kui tähendan, et meil sellestki hoolimata leidub kaitseväe ridades inimesi, kes karskuses mitterahuloldavalt on atesteeritud. Kas ei tuleks selle pääle tõsisemat tähelepanu pöörata? Et selle alkoholi harrastamise all ka sõdurite kasvatusline külg kannatab, on käega katsutavalt selge ja sellepärast ei oleks mitte üleliigne tema vastu täie jõuga võitlusesse astuda. Et alkohol ajajookul ka kogu rahva elujõu hävitab, on samuti väljaspool igasugust kahtlust.

Olgu veel tähendatud, et meie rahvas annab alkoholi pääle aastas välja ligi kaks miljardi, mis miljoniise rahvaarvu juures küllalt kohutav summa ja mis välja teeb ühe kolmandiku kogu Eesti riigi eelarvest.

Ekstaole.

Jutud.

PROLOOG.

P. UNIVER.

Püss nr. 1.

Meeldid sa mulle, tõsi näoga sõdur,
Talu tarest tulnud madalast püssur!
Poeg päikese poole tungiva, tõuseva rahva,
Kodumaa kaitseja julge ja vahva.

Adralt alles äsja võtnud sa käe,
Jala ehk kiskund põllu rinnalt, mäe.
Sõdurina marsid nüüd Pihkva all julgelt,
Vaenlasest võidetud, põletud pinnal.

Sinus, o, kangelane kogut mu lootus,
Kodumaa suurima tuleviku ootus.

MEIE PÕLV.

Sõdurid ja kangelased julged,
Ajas mehises ja rikkas elame.
Ei liivis, tuulist puhutuis,
Ole astund samme!

Aja uutjad, muutjad, odamehed,
Lahinguis ja tänav mõllinguis
Olem' veetnud aja,
Matnud kodumaa ja raja.

Ajalugu, tõsta kilp ja vaata:
Need, o, kangelased, kotka pojad!
Teerajal keerval tiibu rabelajad,
Me iseendist, päevist ilma loojad.

Sõdurid ja kangelased julged,
Ajale mehisel ja rikkal elame.
Ei liivis, tuulist puhutuis,
Ole astut samm me.

PÜSSUR: 2.

1.

Mu veetlei, mõtete kogui,
Kodu talust vaiksest tulnui,
Tõsi näoga püssur: hei!
Kodumaa kaitseja, julge laskur!
Marsi nüüd vahvast ja julgelt
Vaenlasest laastatud pinnal,
Käes püss, sõdalaal suus,
Võhe haagit, o, äike-granaat.

2.

Kas igavesti jääd sa siia,
Vaenlasest põletatud pinnal,
Sõduriks lood, käies tallatud pinda?
Arm sulle lööd, näen, lahinguist rinda,
Tuulist on puhutud silmad, o, hinnul.
Nii mõtlen ma. Nüüd võitled sa.

3.

Tuleb suvi: lähed kodu
Pildma teri padusse pinda
Baltimere liivasel kaldal.
Kodumaa mühaval rannikul
Külvama mägedel vilja!

Kodumaa liivasel rannikul
Külvad sa mägedel vilja.
Põuest ta paasisest, kõvast
Kisud, o, õnnistust välja!
Härrale maksad sa sügise hilja
Enam sest poole: nagu oli enne?
Ei! nüüd teisi näed välju!

Kogust: „Vabadussõda“.

Lahingud Lebedõ, Sadrubje ja Sagorje külades 7. märtsil 1919. a.

2. jal. polgu I. rood, kes sel ajal lõõgirooduks oli, asus Petseris puhkusel, sest et mõni päev enne seda oli ta lahingutest tulnud. Samal ajal olid punased 5. roodu Lebedõ, Sadrubje ja Saporje küladest välja löönud ja I. rood sai käsu punaseid tähendatud küladest uuesti välja ajada.

Sellest jutustab reserv. ohv. asetäitja Peeter Kass järgmist: Roodus oli ohvitseridest alal ainult leitnant Kiima. See muidu nii rahulik ja külmavereline mees oli täna kahvatu ja vaikne. Mehed imestasid. Samuti oli kahvatu ka automaatpüssi mees Henk, kes muidu üks julgematest meestest oli. Täna aga tuli Henk minu juurde ja palus temalt raha kodusaatmiseks vastu võtta — juhtumisel, kui tema surma saab. (Henk oli kirgline kaardimängija ja raha oli sellel mehel alati).

Rood läks välja. Oli südaöö, kui meie lähtepunkti jõudsim. Nii pime oli, et kümne sammuga peale silm hästi ei seletanud. Lebedõ küla ees oli väike võsastik. Seal korraldasime end ahelikku ja liikusime küla poole. Leitnant Kiima ühes automaadi mehe Henk'iga oli roodu paremal tiival ja mina keskel. Põnevus oli suur, sest olime juba külasse jõudnud, kuid ühtegi pauku polnud kuulda. Lumi ragises jalgade all ja punased, kes meie teada tingimata külas asusid, pidid seda kuulma. Läksime küla ahelikus läbi, kuid ühtegi punast! Elanikudelt kuulsime, et külas olnud üks punaste valvetõke, umbes nelikümmend meest, kes meie tulekul olla jalga lasknud. Ega meidki üle neljakümne mehe polnud. Et punaseid selles külas polnud, siis läksime edasi Sadrubje küla peale. Tähendatud külade vahet on umbes sadaviiskümmend sammu. Ka sellele külale jõudsim kaunis ligi, ilma et vaenlane oleks end avaldanud. Juba olime arvamisel, et ka siin punaseid enam pole, kui korraga kuulipilduja küla tänaval otse meie nina all neli-viis korda ta-ta-tegi. Veel kõlas mõni üksik pauk ja mõll hakkas poole. Meie olime juba külas, kui majadest meie peale laskmine algas. Meie — vastu: pildusime käsigranaate majadesse ja kohati läks ka täägivõitlus lahti. Punased polnud meie tulekut kuulnud päale kuulipilduja mehe, kes oma kuulipritsi juures maganud. See löödi meie meeste poolt täägiga läbi. Kuid asjata ei olnud need paugud kuulipildujast siiski mitte lastud, sest meie roodu ülem leitn. Kiima sai rinnust raskesti haavata, mille kätte ta hiljem suri ja automaatpüssi mees sai kuuli pähe ning suri silmapilkselt. Esimeste paugude päale ärkasid ka punased üles ja jooksid, kui peata kanad, tänavale.

Roodu juhtimise võtsin mina oma kätte. Raske on sellest lahingust ettekujutus saada: ta ei olnud lahing, ei olnud ka küla-kakelus — kõik oli segi. Meie vastaseks oli Eesti kommunistl. polk ja riietuse poolest samuti segariides, kui meie mehedki. Meie meestel olid tundemärkideks Eesti värvi lindid käikse ümber, aga kes seda pimedas tähele pani! Meie märgusõna oli „sadul“, punastel „baraban“, — kuid varsti said need sõnad nii üleüldiseks, et kedagi enam uskuda ei võinud. Esiti polnud asi veel nii hull, sest oma roodu mehed tundsid teineteist häälest ära; kui aga hiljem 7. roodust 15 meest abiks tuli — ei saanud sugugi enam vahet teha oma meeste ja punaste vahel. Silmapilgu tõsiduse juures oli siiski huvitavaid momente. Nii näituseks, maadles üks meie sõduritest, nimega Grün, kes väheldase kasvuga oli, hiiglasuure punasega. Viimane oli Grünini püssist kinni haaranud, nii et see enam lasta ei saanud. Kes teab, kuidas asi Grüniniga oleks lõppenud, kui mitte meie mehed appi ei oleks tulnud. Ühes majas oli meie vabatahtlik Vassiljev (venelane Petserist) täägiga läbilöödnud ja tänavad olid surnuid täis. Vaata-

sin neid lähemalt, kuid ei leidnud ühtegi meie meest. Paugutamise jäi ka harvemaks. Punased olid kes vagaseks tehtud, kes jalga lasknud, kes keldrisse või lakka varjule pugenud. Võtsin teisele poole küla kaitseisukoha ja hakkasin siis meestega ringi vaatama, ning keldritest ja lakkadest punaseid välja tooma, sest olime juba küla peremehed.

Kuulsin juba varemalt häälitsemist, mis just kui maa alt oleks kostnud: „seltsimehed, aidake!“ — kuid ei pannud seda lahingu mõllus tähele. Nüüd, kes aega rohkem oli ja jälle sedasama häält kuulsin, hakkasin järele vaatama, kust see häält tuleb. Selgus, et üks punane oli suure hirmus kaevu jooksnud ja juba pool ööd sääl ligunenud. Arvatavasti ei tunnud ta seal enesel mitte just kõige mõnusama olevat. Katsusin teda nõõriga välja tõmmata, aga nii pea, kui ta vee peale kerkis, olin sunnitud teda jälle tagasi laskma, sest ei jõudnud teda üksi ülesse hoovata. Kutsusin veel kaks meest abiks ja siis tõmbasime peitu pugenud mehe kaevust välja. Mees oli üleni märg ja külmas kohe maa külge kinni. Tuli teda lahti raiuda ja siis viisime mehe ühte Setu majakesesse. Sinna ta ka meist jäi, sest järgmisel päeval vahetati meid ära ja andsime ta üle. Tean ainult niipalju, et ta Võrumaalt pärit oli, kust vallast, ei mäleta.

Hommiku tulekul oli Sadrubje küla lahing meie võiduga lõppenud. Vangisid saime 91 meest punasest Eesti polgust; surnuid oli neil lugemata hulk. Meie kaotus oli 2 surnut ja 1 haavatu. Nüüd läksime oma ülesannet edasi täites Sagorje ja Davõdov-Konetsi külade päale.

Siin panid punased tublisti vastu ja meil said 7 meest haavata ja üks surma, kuid siis olime ka nende külade peremehed. Sellega oli meie ülesanne täidetud. Meie kaotasime nendes lahingutes kokku 3 surnut ja 6 haavatut. Sõjasaagiks saime 5 Maximi-süsteemilist kuulipildujat, hulk püsse ja padruneid. Järgmisel päeval vahetati meid ära ja marssisime jälle Petserisse puhkusele, et uut lõõgitarvidust oodata.

Ilmus trükist
kindralstaabi IV osak. väljaandel
Joh. Mey

Inglise-Eesti meresõnastik.

See on esimene sarnane raamat Eestis ning soovitav eestkätt meremeestele ja samuti ka kõigile mereasjandusest huvitatuile.

Raamat on saadaval kindralstaabi IV osakonna kaartide ladus, Suur Brokusmägi 8, „Sõduri“ toimetuses, Pagari 2, ja raamatukauplustes.

Hind — nägus as kõvas köites — 160 marka.

Sõjaväelised teated välisriikidest.

Poola.

Poola sõjaministeeriumis teenivad ohvitserid soovivad parema meelega rivis teenida.

Nagu „Rzeczpospolita“ kirjutab, on 1926 a. eelarve ettevalmistustööde ja suuresti vähendatud koosseisude tõttu sõjaministeeriumis teenivate ohvitseride suvine puhkus suuresti piiratud. Ainult väike osa sõjaministeeriumi ohvitseridest saavad käesoleval suvel

Austraalia laevatehases, arvatavasti Cockatoo sadamas, üks merilennukite emalaev ehitada.

Tellimine on antud ka kahe veeluse paadi ehitamise peale Vickersi tehastele 716.000 naelsterlingi eest.

Afganistan.

Afganistani õhujõudude tugevus.

„Times“ teatel koosnevad Afganistani õhujõud 15 lennukist, milledest vähemalt 7 on lennukõlbu-

Soome presidendi külaskäik Eesti 21. 5. 25. — 24. 5. 25.

Rasked tankid Soome presidendi külaskäigu puhul korraldatud kaitsevää paraadil riigivanemast ja külalistest mööda liikumas.

puhkust, kus juures eesõigus neil on, kes läinud aastal puhkusel pole olnud. Isegi departemangude ülemate puhkus on järjekorraline.

Erapooletust vaatekohast väljaminek, peab ütleva, et ministeeriumis teenivad ohvitserid on tööga rängalt ülekoormatud. Nendes on märgata tahtmist rivi väeosadesse tagasi minna.

Ehk riviteenistus küll samuti raske on, kuid see ei riku niipalju närvisid, kuna füüsiliselt see teenistus tervisele ainult kasu toob.

Praegu ei anna ohvitseride arvates teenistus ministeeriumis peale ülejõu töötamise ja hüiglastutuse mitte midagi. Kolonel rügemendis — see on üks võimas persoon, kuna ministeeriumis on ta ainult üks paljudest. . .

Sellepärast ei meelita ohvitseri kuigi palju enam ametkohad ministeeriumis.

K. U.

Austraalia ehitab ristlejaid.

Austraalia valitsus kuulutas hiljuti välja kahe ristleja ehitamise pakkumise. Nüüd on valitsus Inglise firma John Brown O Ko. pakkumise ristlejate ehitamise peale vastu võtnud. Kahe ristleja ehitamine läheb maksma kokku 4.500.000 naelsterlingi. Sellega jääb nimetatud ristlejate ehituse peale lubatud summast 800.000 naela üle, mille eest on kavatsus mõnes

likud. Meeskonda, kes pärit Venest, peetakse vilumustega lenduriteks. 50 noort afganistaanlast on saadetud Venemaale lennuasjandust õppima. Ainuke angaar Afganistanis on Kabulis, kuid nagu kuulda, ehitatakse lähemal ajal veel teisi angaare Heratisse, Kandahari, Muzarisharifi ja Jelalabadisse.

Ameerika Ühisriigid.

Meriväe manöövril avalikuks tulnud puudused Havi kindlustustes ja sõjalaevastikus.

Ohvitseride nõupidamise lõpul, mis 5 päeva kestis peale ühendatud sõjaväe ja meriväe manöövreid Havi saarte juures, avaldasid manöövrilte vahekohtunikud lühikese teadaande, milles tähendasid, et manövril operatsioonide läbi on avalikuks tulnud teatud puudused saare kindlustustes, samuti ka sõjalaevastikus.

Meriväe pea nõudmine on, et Pearl'i sadama sissekäik, mis 15 a. eest läbi koralli rihvi lõigati, peaks 45 jalg sügav olema praeguse 32 jala asemel. Praegused modern lahinglaevad istuvad vähemalt 34 jala sügavusel. Manöövrilte ajal oli laevastik Honolulu all ankrus, kuid võitluste puhul on tarvilik vigastatud lahinglaevu kohe kuiva dokki viia, ilma kevadise vee tõusu ära ootamiseta. See on aga võimatu,

kui sadama sissekäik küllalt sügav pole. Edasi oleksid 3 meriväe raadiojaama, mis kuiva doki läheduses asuvad, suurepäraseks laskemärgiks sadamat pommitavale vaenlase laevastikule.

Meri- ja maalennukite baasid on väga ülekoormatud ning kiireks maandumise ja ülestõusu võimaldamiseks puudulikud. Sõjaväe lennukitel, milledest 60% on vananenud tüüpi, pole ristlemisraadiust ja sellepärast polnud neil võimalik ülesleida sissetungivat „sinist“ laevastikku isegi 12 tundi varem tegelikku „siniste“ vägede maandumist.

Kogu sõjaväe kindlustuste süsteem on koondatud Oahu piirkonda, millel üksi on kohased loomulikud eeltingimused alaliseks meriväe baasiks. Manöövrid

paljastasid puudusi sõjavägedes, rasketes kahurites ja sides. Et tagasi lüüa 40.000 mehelise (teoreetiliselt võimaliku oleva) vaenlase maandumist, peetakse tarvilikuks garnisoni 14.000 kuni 25.000 mehe võrra suurendada. Mõned rasked kahurid olnud ilma kahurimeeskonnata. Kahurid puuduvad põhjalääne rannal, kus sõja-autoriteedid sooviksid näha vähemalt neli 16" kahurit, mille laskeulatus suurem oleks kallale tungiva laevastiku relvade laskeulatusest. Strateegilistest maanteedest on puudus, mis raskeks takistuseks on sõjavägede liikumisele üle saare. Ühisriikide Kongressi liigete peale, kes manöövritel olid, on avalikuks tulnud puudused väga rüsumalt mõjunud.

Kaitseväe elu.

Sõjaminister Tartus.

18. mail viibis sõjaminister kindralstaabi kindralmajor J. Soots Tartus. Sõjaminister jõudis Tartu hommikuse rongiga. Jaamas olid teda vastu võtnas ja tervitamas 2. diviisi ülem kindralmajor E. Pödder, diviisi kahuriväe ülem ja teised. Jaama perroonile oli ülesseatud aukompani ratsarügemendist. Vagunist väljaastudes, võttis sõjaminister vastu rapordi aukompani ülemalt ja peale tervituste sõideti linna, kus peale lühikese puhkuse sõjaminister diviisi ülema saatel kohaliku garnisoni väeosasid ülevaatamas käis. Öhtul viibis kindral Soots „Vanemuises“, Tartu kaitsemaleva poolt korraldatud kinnisel peol, kus esines kõnega Eesti Vabadussõja üle. See kõne oli üks huvitavamat, mis Tartus üldse ettekantud ja mida tema pikkuse peale vaatamata, suure huviga põnevalt kuulati. Elavais värves maalis *Ingupöetud* sõjaminister kujuka üldvaate meie vabadusheitlustest, selgitades üle kahe tunni pikkuses kõnes kaartide ja kartogrammid abil Vabadussõja käiku algusest lõpuni. Vabadussõja kohta esitas kindral Soots järgmised huvitavad andmed: langenuid ja surnuid oli 2062 meest, haigustesse suri — 1388, haavata said 10.105; sõja kestvuselt lasti välja: püssipadruneid 72.784.393, kergekahur-mürske — 275.567, raskekahur-mürske — 49.313, peale selle veel vaenlastelt võetud laskemoon. Majanduslikeks kuludeks, nagu relvastuse ja sõjavarustuse ostmiseks, palkadeks jne. läks umbes 8 miljardi marka. Raha saadi laenuks: Inglismaalt, Prantsusmaalt, Soomest ja Ühisriikidelt. Nii sai siis harilik kodanik, kes sõjategevusest eemal seisnud, öige selge pildi meie kaitseväge kangelaselikust vastupanust mitu korda tugevamate vaenlaste vastu.

E. M.-s.

10. mai Pärnus.

Meeltülendav rahuldus valdab meie enesetunnet, kui näeme, et seltskond ei jäta ükskõikselt saatuse hooleks neid, kes rängas Vabadussõjas, võitluste esirinnas sammudes, oma tervise meie riiklisele olemasolule ohverdasi ja sellepärast ei suuda nüüd omal jõul enese, ega oma perekonna ülespidamise eest tarvilist hoolt kanda.

Pärnus kujunes kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitali päev käesoleval aastal tõsiseks invaliidide austuse päevaks. Linn lipuehtes. Hommikul kell 8 mõlema kiriku tornides muusika. Inimesi ilmub rohkesti tänavatele. Samal ajal algas kohaliku Naiseltsi korraldusel karbikorjandus kogu linnas, kus väledad noored koolilapsed, neiud ja kaitsevälased läbi sibilisid kõik kohad ning vastava märgiga kõikide annetajate rinnad ära ehtisid. Kell 12 oli Esplanadi platsil garnisoni ülema kolonel Rosenbergi juhatusel

kaitseväge osade, kaitseliidu ja seltskondliste organisatsioonide paraad, mille võttis vastu diviisi ülem kindral Tõnisson ühes paraadile palutud invaliididega. Lühidas kõnes rõhutas linnapea hra Kask päeva tähtsust ja laski invaliidide elada. Naisgümnaasiumi õppurühingu „Lotose“ liikmed ehtisid invaliidide rindu roosidega, kuna orkester samal ajal „Isamaa ilu hoieldes“ mängis. Paraadile järgnevas pidulikust rongikäigust läbi linna võtsid osa pääle paraadist otsekohe osavõtnute ka kõik keskkoolid ja osa algkooli. Rongikäigu eel liikusid invaliidid kalessides diviisi ülema, garnisoni ülema ja linnapea saatel.

Pärast lõunat järgnesid linnas mitmesugused pidustused, mille sissetulek invaliidide kapitali suurendamiseks määratud.

H. T.

Vabadussõjas langenud kangelaste mälestussamba küsimus Tartus lahendatud.

15. mail pidas Vabadussõjas langenud kangelasi mälestav Tartumaa komitee raekojas oma peakoosolekut, kus selgus, et komiteel on kõikide kapitaalide rahasid kokku 2.899.627 marka. Nimetatud üldsummast on üle tuhande marga langenute ühishaudade korraspidamise kapitali arvel ja Kuperjanovi mälestusmärgi kapitali arvel 215.918 marka.

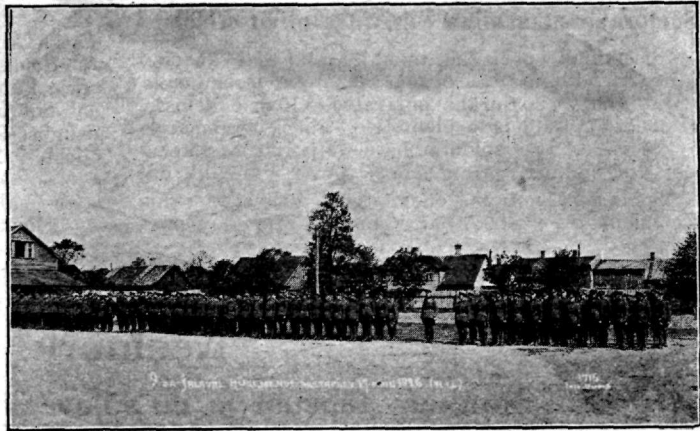
Langenud kangelaste mälestussamba koha asjus oli mitmesuguseid ettepanekuid ja kavatsusi. Kõige esiti jääd peatama Toome mäe juure, kuid ülikooli valitsus ei tulnud soovitud koha suhtes vastu, nii et sellest loobuda tuli. Selle järele võeti kõne alla raekoja esine plats, kuid mitmesuguste kaalumiste järele jäeti ka see kõrvale. Lõpuks jääd peatuma Emajõe äärsel puistee juure. Pikemate läbirääkimiste järele tunnistati siin kõige sündsamaks kohaks, niihästi oma avaruse, kui ka kohasuse poolest, uue ehitatava silla ja kivisilla vahel asuva puistee põhjapoolne osa. Juhatus jäi nimetatud koha juure kindlaks ja esines peakoosolekule sellekohase ettepanekuga, ning pikemate kaalumiste järele ühines peakoosolek juhatusel ettepanekuga. Nii siis on lõpuks sellest küsimusest üle saadud, mis aastate kestel on vaieldud all olnud.

Mälestussamba kavandi küsimus on ka lahendatud, mis mitte vähem tähtsa küsimusena oli juba aastaid päevakorral seisnud. Pikema kaalumiste järele tunnistati kõige enam vastuvõetavaks prof. A. Adamsoni poolt valmistatud kavand. Prof. A. Adamsoni poolt valmistatud kavand ei ole veel viimistletud ega lõpukujul vastu võetud — seal tuleb veel teha parandusi. Kolmas suurem küsimus — kes samba valmistab, oli üks tülikamatest. Seda küsimust arutati peakoosolekul mitmekülgelt ja jääd selle juure, et samba valmistamine prof. A. Adamsonile antakse. Prof. A. Adamson on ise rääkinud, et tema hakkab

9. jalgväe rügemendi aastapäev.

10. 5. 19. — 10. 5. 25.

9. pataljon aastapäeva puhul rivis
kasarmu õuel rügemendi ülema ootel.

koos mõne arhitektiga töötama, kes samba aluse juures temale abiks on. Nii püüab siis kuulud kujur, komitee ja üksikute arvamisi soovitatavate muudatuste üle arvesse võttes, kõiki oma teadmisi ja oskust seks pühendada, et Tartu linn saaks väärilise mälestusmärgi.

E. M.-s.

2. diviisi esivõistlusi maadluses ja tõstmises peetakse

29. ja 30. mail s.a. Tartu garnisoni „Sõdurite Kodus“, millest kõik 2-se diviisi alla kuuluvad väeosad osa võtavad. Võistlused peetakse Eesti Spordi Liidu määruste järele 5-es kehakaalus s. o.

1. sulgkaal	—	võistleja keharaskus alla	60	kg.
2. kergekaal	—	„	67,5	„
3. keskkaal	—	„	75	„
4. pool-raskek.	—	„	82,5	„
5. raskekaal	—	„	üle 82,5	„

Võistluste algus 29. mail s. a. kell 17.

P.

Kuperjanovi mälestusmärgi küsimus lahendatud.

Eesti Vabadussõja tähtsama kangelase leitnant Julius Kuperjanovi mälestusmärgi küsimus on sama vana, kui langenud kangelaste üldmälestussamba küsimus. Ka siin sai tehtud otsusi ja murtud päid. Nüüd on lõpuks asi lahendatud nii, et partisaanide pääliku Kuperjanovi hauale püstitatakse mälestussammas, mis terveni kangelase hauda katab. Mälestusmärk läheks maksma umbes 356 tuhat marka ja teda valmistab kunstnik Koort Saaremaa kivist, ning saab valmis sügiseks.

Kuperjanovi mälestusmärgi arvel on Vabadussõjas langenud kangelasi mälestava Tartu komitee 215.918 marka, seega puudub siis veel 140.082 marka, mida otsustati laenata üldmälestussamba kapitaali summadest.

Peale ülalnimetatud küsimuste otsustamist võeti vastu 1925 a. eelarve, valiti senised juhatuse liikmed uuesti tagasi, ning valiti ka revisjoni- ja pidutoimkonnad. Komitee liikmeteks on praegu 45 isikut ja 11 selt-si ja organisatsiooni.

E. M.-s.

9. jalgväe rügemendi 6-es aastapäev.

17 mail s. a. tuletas meelde oma 6-dat aastapäeva 9 pataljon, endise Viru väerinna rusika — 9 jal. rügemendi — järeltulija, kes praegu rahuaaja oludes 6 jal. rügemendi koosseisus on. Mingisugust pidustust selle päeva puhul ei olnud, kuid pataljoni ülema cestvõttel oli organiseeritud kaskedega ilustatud kasarmu õuel

ilma alkoholita kodune lõunasöök, diviisi orkestri saatel, millest osa võtsid kõik pataljoni ohvitserid ja sõdurid. Pikemas kõnes tegi major Häelme kokkuvõtliku ülevaate 9. rügemendi sõjategevusest, eriti allakriipsutades seda isamaalist vaimustust ja mehisust, mille omas rügement Vabadussõja kestel lahingutes landesvehriga ja Viru väerinna, ning avaldas kindlat lootust, et pataljoni sõja puhul on vääriline 9. rügemendi järeltulija. 9. jal. rügement formeeriti 17 mail 1919 a. Pärnu kaitsepataljonist ja astus kolonel-leitnant Schmidt'i juhatusel otsekohe lahingutesse. Võttis osa võidurikkalt tervest reast veristest lahingutest 1919 a. suvel Riia sihil — Heinaste, Lemsalu all, Koiva kallastel, Zarnikaus ja Mühlgabenis ja hiljem Viru väerinna, Jamburi all, Luuga jõe kallastel, Aleksandrovskaja Gorka ja Dubrovka-Sala all. Iseäralise kuulsuse omandas rügement oma sihkuse ja mehisuse läbi 1919 a. lõpul ja 1920 a. algul Narva kaitsmisel, kus lõi paljud mitukümmend korda tugevama vaenlase (venelaste) päälütungimised tagasi, mõjudes sellega otsustavalt rahu saavutamise ja soodsate rahulepingu tingimiste saavutamise päle. Lahingutes langenud kangelasi mälestati major Häelme ettepanekul 1-minutilise vaikse püstiseisemisega. Kõne lõpul laskis major Häelme elada Vabariigi Valitsust ja sõjaaegseid juhte: ülemjuhatajat kindral Laidoner'i, tema ligemat kaastöölist staabi ülemat kindral Soots'i ja väerinna juhti kindral Tõnisson'i, mille järele lauldi: „Nad elagu“ ja „Palju aastaid.“ Pataljoni noorsõdurite nimel sõna võttes, võrdles noor Schulz pildirikkas kõnes pataljoni puuga, mille ilmuvad kevadel värsked lehed noorsõdurite näol, et täita oma kohust puu toitmise alal, kuna puu juured isamaalise vaimustuse näol istuvad veriga niisutatud isamaa pinnas, samuti nagu pataljoni ülem tüveks ja ohvitserid ning alalised instruktorigid oksteks on. Päle selle võtsid sõna mitmed sõdurid üksikute kompaniide nimel, missugustest kõnedest käis läbi punase niidina soov — olla vääriline 9. jal. rügem. järeltulija: „Truuiks jääme isamaale viimse veretilgani.“

9. jalgväe rügemendi tegevuse iseloomustuseks räägivad selget keelt paar alltoodud arvu:

- Lahingutes on langenud 5 ohvitseri ja 105 sõdurit ning haavadesse surnud 130 sõdurit.
- Vigastatud haavade ja põrutuste tagajärjel — 22 ohvitseri ja 362 sõdurit.

Rügemendi kangelastegude hindamisel on Vabariigi Valitsus anetanud Vabaduse ristsid 16 ohvitserile ja 80 sõdurile.

Täielik ülevaade rügemendi tegevuse kohta on ilmunud 1922 aastal raamatus „9. jalaväe polk.“

H. T.

Sõiduraha maksmine Piirivalve ohvitseridele.

Siseministri poolt esitatakse lähemal ajal Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks määrus, mille järele maksetakse kindlat sõiduraha piirivalve valitsuse ülemale, ja nende jaoskondade ülematele ning noorematele ohvitseridele, kus sõiduhobuste välja jätmise koosseisust siseministri äranägemise järele võimalik on.

Sõiduraha normiks on võetud: piirivalve valitsuse ülemale — 4000, jaoskonna ja raiooni ülema-

tele — 2000 ning noorematele ohvitseridele 1500 marka kuus.

Sõiduraha maksetakse välja ühes palgaga ja kantakse kuluku rahasaaja allkirja põhjal.

Sõiduraha saajad ei ole õigustatud esitama mingisuguseid sõidukulude arveid liikumistel raioonide piirides, kus nende alalised asukohad on. Väljaspool oma raiooni tehtud ametisõitude eest maksetakse neile tasu senini maksva tariifi järele.

Määrus pannakse maksma 1. maist 1925 a.

R. S.

Keelnurk.

Rohkem täpsust ja ilu sõjaväelises Eesti keeles.

Modern sõjakultuuri levitamisel on omapärasel sõjakirjandusel oma tähtis koht. Kõrgele arenenud sõjateaduslik looming, sügav sõjateoreetiline eruditsoon on ikkagi vaid üksikute „andide“ päralt. Ei või kujutella olukorda, kus neilt loodu ja sünnitatu jääks teada ainult neile endile. Mis kasu oleks olnud Napoleonist sarnasel juhul! Algupärane sõjakirjandus on mõjuvamaist abinõudest, mis loodud ideed ja vaatekohad kannab laiali masside hulka, kohandab ja muljeerib nad viimase arusaamise kohaselt. Kuid sarnase kirjanduse soetamine käib tihti üle jõu rahvaile, kel pole veel kujundunud kindlaid sõjakultuurilisi traditsioone. Ka meil algupärase sõjakirjanduse loomamiseks pole pind veel kaugeltki küps. Tuleb leida järjekult teisi allikaid enda vaimliseks rikastumiseks sõjateaduse alal. Tähtsaim neist on suurrahvaste rikkalik vaimuvara, mis tuleb kättesaadavaks teha meie lugejaskonnale vähemalt tema tähtsamate esindajate näol. Igale sõjale on järgnenud ikka raamatute kuhjad. Suurrahvastest, kes võtsid osa ilmasõjast, olid sakslased ja prantslased kõige paremini ette valmistatud selleks, et enneolemata heitlusvaludes näidata ilmale uusi tõdesid sõjakunstis ja sõjateaduses. Meilgi areneb praegu neilt omandatud ideede levitamine — kursustel, loenguil, ajakirjanduses.

Ühe abinõu oleme siiski jätnud veidi laokile, s. o. hea tõlkekirjandus. Ainult kõige viimasel ajal on sel alal märgata osalist paranemist. Tulevikus peaks selle küsimuse võtma igatahes tõsiselt. On ju selge: kui meie ei suuda endale soetada niipea o m a p ä r a s t sõjakirjandust, siis peame püüdma teda asendada vähemalt korralikkude tõlketööstega.

Valusaim kõigest on meie sõjaväe taktikalise määrustiku küsimus. See puudub veel. Sellepärast relvliikide koostöö küsimustes sõjas ja lahingväljal valitseb meil veel suurelt jaolt kaootiline seisukord. Oleks tõesti ülim aeg astuda sel alal esimesedki tõsised sammud

Kuid esialgu on lepitud vähemaga, nimelt vastava määrustiku tõlkega saksa keelest. Kuigi Saksa sõjavägi ei ole mitte eesti sõjavägi, emeti „pool muna on ikkagi enam kui tühi koor.“ Sellepärast uue määrustiku ilmumist eesti keeles tuleb kõigiti tervitada. Raamatu pealkiri on: „Ühendatud väeliikide juhtimine ja lahing“ („Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“), väljaandja on Kindralstaabi VI osakond, tõlke tegelik toimetaja on olnud n.-leitn. Koern.

Nimetatud tõlke kohta tahtsingi sõna võtta allpool. Olgu esitatud järgmised nõuded igale tõlkele:

1. Tõlge olgu täpne, andes üle algkirjas peituvad mõtted ja mõisted (mitte sõnade järjekorra) moonutamata, võltsimata kujul.

2. Keelelt ta olgu algupärane täiuslikuimal kujul, tervikuline ja puhas eriti nende keelendite mõjudest, millest tõlgitakse. Katsume sellelt seisukohalt hinnata leitn. K. tööd.

Punkt esimese suhtes kokkuvõttes võiks öelda, et tõlge tundub üldiselt ainult enam vähem rahuldavana. Ta oleks võinud olla igatahes tunduvalt parem Märgin allpool tähtsamaid vääratusi mõtte ja oskussõnade tõlgitsemise alal:

§ 1. Befehlsverhältnisse — käsklustuse vahekorrad, pole täpne, ka kõlalisealt halb sõna.

§ 2. Heereskavallerie — väeratsavägi — kõlalisealt halb, soovitaksin: üldratsavägi, meie oludes võiks teda nimetada ka rinderatsavägi.

Führung — juhtimine, parem juhatus, eriti kõrgem, keskmine, alamjuhatus (mitte madalam).

§ 5. Versäumnis — mittetäitmine — on ebaõige, õigem: viivitus, tegevusetus.

Fesseln — kõikjal tõlgitud kinni pidama, pro kaitma.

§ 31. Leistung — toodang, ei kõlba, samuti:

§ 42. Unterkunft — seisakorter;

§ 235-38 Ortskommandant — koha-komandant, Offizier vom Ortsdienst — kohateenistuse ohvitser, Ronde officier — ringkäigu ohvitser.

Koguni halvad ja saksamaigulised on ka järgmised tõlked:

Aufmarsch — ülesmarssimine, Jagdgeschwader — jahieskadriil, pro hävitajate eskaader.

§ 182. Aufstellung der Vorposten — eelpostide ülesseadmine, pro väljapanek.

§ 210... „Für den glatten Fluss der Vorwärtsbewegungen“ — „edasiliikumise libedaks vooluks“.

§ 89... auf solche warten — „selle peale ootama jääda.“

Ka järgmised tõlked on vigased:

§ 77... Sperre eines Abschnitts — teatava osa katmine, pro teatava ala sulgemine.

§ 115... hinter einem Abschnitt — mõne piirjoone taga, pro „mõne tõkkejoone taga.“

§ 164... Sicherung — valvekaitse, pro julgeolek, Kenntnis vom Feinde — teadmised vaenlasest, pro teated vaenlasest.

§ 146... Anfänge der Kolonnen — kolonnide pead, pro alged.

§ 57... Waffen — väeosa, pro väeliigi.

§ 194... Köik koosolevad, pro koondatud osad. Kõikjal on tõlgitud Angriff — kallaletung, pro pealetung.

Paljud laused on tõlkes edasi antud moonutatud kujul. Näiteks:

§ 128... „Die Feststellung seitlicher Verschiebungen mit der Bahn oder durch Marsch gewinnt erhöhte Bedeutung“ — „Ümberpaigunemised raudteel või marssides külje poole omavad iseäralise tähtsuse.“

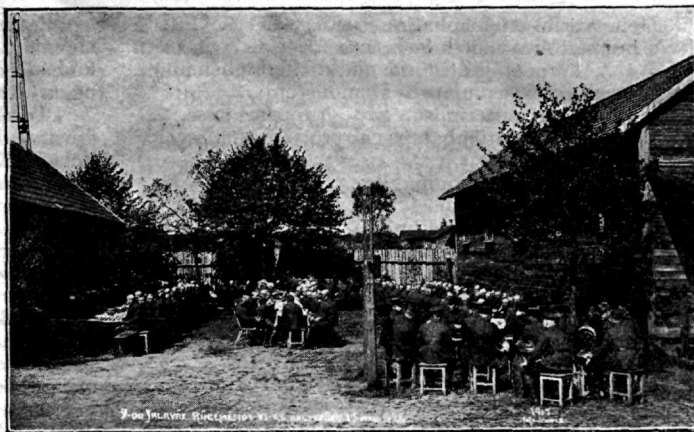
§ 182... esimene lause lhk. 53 — väga halb ja arusaamatu.

§ 123... isiklikult ülesandeid ja aru anda — sarnane lühendus on arusaamatu.

9. jalgväe rügemendi aastapäev

10. 5. 19. — 10. 5. 25.

9. pataljoni ühine lõunasöök aasta-
päeva puhul.

§ 203... Bei jeder Art von Beschleierung —iga katteliigi ajal.

On veel palju teisigi arusaamatusi, mille järgi tõlke lugeja, kes pole tuttav algkirjaga, paneb küsimärgi. Nad on tulnud sellest, et käesoleva tõlke terminoloogia on loodud ülepeakaela. Julgen tõendada, et see töö käib üle jõe ühele inimesele. Paljuile mõistele tuleb luua otse uusi juursõnu ja see töö ei teostu nii lihtsalt. Palja „ülesmarssimise“, „libeda voolu“ jne. tarvitusele võtmisega ei saa siin kaugemale. Nendega labastame ainult veelgi enam oma sõnakehva oskuskeele. Käesolev määrustik on tõesti väärt paremat terminoloogiat. Siin maksab vaeva näha seda enam, et see on põhipanev töö meie taktikaliste mõistete fikseerimise alal.

2. Tõlke keeleline külg.

Leitn. K. on meie nooremaid kirjanikke, sellepärast peaks see osa tõlkest olema täidetud laitmatult. Kahjuks peab just siin konstateerima otse vastupidist. Järgnevaid näiteid selle seisukoha tõendamiseks:

Tõlke nõrgeimaks küljeks on tema raskes saksa-pärane lausete konstruktsioon. Autor on siin maha saanud omapärase katsega tõlkida eesti keele mitte ainult saksa lausete mõte, vaid ka sõnade ja lauseosade paigutuskord siin, nende iseloomulikud suhted ja vahekorrad, nagu see omapärane on saksa keelele. Kuid on ikkagi liig suur julgus noorelt kirjanikult toime saada sarnase keele vägistamise võttega, pealegi anno 1925.

Keeleproove — Terve § 96, 151, § 160 esimene pikem osa, § 186 lõpp, § 188, § 261, eriti esimene pool, § 262 algus, § 278, 279, 330 — algus, § 341 tervelt jne.

Üldse peaaegu kõik pikemad laused tõlkes vajavad põhjalikku ümberkoraldamist ja lühendamist eestipärase lauseehituse vaimus.

Selles sihis ainult paar iseloomulikumat näidet. Algame kas või § 151-ga.

„Ratsaväe diviisile peab juurde määratud olema üks kerge vaatluskadrill. Sellele ei tule kaugelid luureülesandeid, näiteks, vaenlase juurdetransporditeerimine ja väljamarssimine anda. Seda toimetavad kõrgema juhtimise poolt saadetavad vaatluskadrillid. Ratsaväe diviisi kerge vaatluskadrill peab diviisi enese ülesannet kergendama ja temale sügavamat pilku luure ribasse võimaldama.“

Omalt poolt soovitaksin järgmise tõlkeproovi: „Ratsadiviisile olgu juure antud kerge vaatluskadrill. Temale ei tule anda kaugeluu ülesandeid, näiteks, vaenlase juurdeveo ja ... selgitamine. Seda toimetavad kõrgemalt juhatuselt saadetud vaatlus-

eskadrillid. Ratsadiviisi kerge vaatluskadrill peab kergendama diviisi enda ülesannet, võimaldades heita kaugema pilgu luurriba sügavusse.“

§ 261. „Teisest küljest püüab ka vaenlane väikeste ettesaadetud osade, millele kahurvägi juurde antud võib olla, laia hargnemisega raskendada pilguheitmist tema korraldusse.“ ... Tõlgiksin:

„Kuid ka vaenlane püüab raskendada pilguheitmist tema korraldusisse nõrkade ettenihutatud osade laia hargnemisega, millele võib olla juurde antud kahurvägi.“

§ 330. „Et tankid kui kallaletungi relvad positsioonsõjas suurt tähtsust omavad, siis tuleb nende otstarbekohasele tegevusse asetamisele nii kallaletungi koha valikul kui ka kallaletungi läbiviimisel kõige suuremat tähelepanu kinkida.“ ... Tõlgiksin:

„Tankid kallaletungi relvadena omavad positsioonsõjas suure tähtsuse; sellepärast olgu antud suurim tähelepanu nende otstarbekohasele tegevusse asetamisele nii pealetungi koha valikul kui selle teostamisel.“

Sarnaste näidete arvu võib tarbekorral suurendada, kuni läbi on võetud peaaegu iga pikem paragrahv või lause.

Autor näib meeleldi eelistavat osaobjekti täisobjektile; seda tihti juhul, kus sarnane ühekülgsus tundub mõtte ja keeleveana. Näiteid:

... välditakse üksuste segimineku, pro segmineku.

§ 262 ... Eelkaitse ülesandeks eriti on kindlustada peajõududele aega ja ruumi (pro aeg ja ruum) lahinghargnemiseks ja häid tingimusi (pro head tingimused) vaatlemiseks kahurväele jne.

Veel muid osastava käände kuritarvitusi:

§ 198 ... kõiki teisi selgitab ta, pro kõik teised ...

§ 168 ... saavutada eesmärgi, pro eesmärgi,

§ 172 ... hoidma peajõude, pro peajõud,

§ 111 ... tagab oma julgeolekut, pro julgeoleku,

§ 105 ... See tuleb läbi viia saates tegevusse kõiki

käsitada olevaid jõude, pro kõik käsitada olevad jõud j. n. e.

Muidki suuremaid ja vähemaid keelevigu leidub tõlkes, millest oleks pidanud hoiduma. Näiteid:

raskusepunkt, pro raskuspunkt (§ 74);

sõlme punkt, pro sõlmpunkt (§ 86), sest liitsõnade

moodustamisel tuleb eelistada nominatiivliited geneetiivseile igal juhul, kui tahetakse moodustada kahest sõnast mingi lahutamatu tervikuline mõiste.

Tehtaviku moodustamisel ei või unustada „ta“ suffiksi tarvitamist, mitte.

paigutakse, vaid paigutatakse,
tutvustakse, vaid tutvustatakse.

Meie verbi enesekohaline suffiks on „U“, teda ei või kuidagi ära vahetada transitiivse „ta“-ga, nagu § 4 ... kõrgem juhtimine ulatab koondusteni ... pro kõrgem juhatus ulatub koondusteni ...

§ 119 ... gruppeerimise, pro gruppeerumise,
§ 115 ... tagasitõmbamisega, pro tõmbumisega.

Oigekirjutuse vigu:

kumbagile, pro kummagile,
õõsel, õõseks, pro õõsi (või õõl), õõks,
järjelikult, pro järrelikult.

Ainsuse ja mitmuse segimine:

arusaamatused võiks tulla, pro võiksid tulla,
§ 25 ... teadaannete täiendamine ... on iseäranis

väärtuslikud, pro väärtuslik.

Tihti lonkab sõnade kokkukirjutamine:

selle kohta, pro sellekohta,

selle juures, pro seejuures,

selle tõttu, pro selletõttu,

selle vastu, pro sellevastu,

tunni aeg, pro tunniaeg.

Hüljata tuleb eesti keeles sarnaste partiklite tarvitamine nagu poolt, poolest, ajal jne., asendades nad kus see vähegi võimalik vastavate deklinatsioonidega. Sellepärast mitte:

positsioonisõja ajal, vaid positsioonisõjas,

edasiliikumise ajal, vaid edasiliikumisel,

lahingu ja tagaajamise ajal, vaid lahingus ja taga-

ajamisel,

kaitse ajal, vaid kaitsel

kahurväe, jalgväe poolt, vaid kahurväelt, jalgväelt

minu-, ülema poolt, vaid minult, ülemalt,

lahingvalmisoleku poolest, vaid lahingvalmisole-

kult.

Eelistaksin superlatiivi moodustamisel „i“ suffiksi pikale „kõige“. Seega

ühe kõige tähtsam asemel tähtsaim

kõige ligidam „ lähim

kõige suurem „ suurim

kõige parema „ parima jne.

Loeksin paremaks tarvitada järgmistes sõnades lühendatud lõppe ja vorme:

läbimurre mitte läbimurdmine

kaalutsemisele „ läbi kaalumisele

laialitõmbele „ laialitõmbamisele

äraoote lahing „ äraootamise lahing

lahtipääs „ lahtipääsemine

keskjoon „ keskmine joon

ratsaluure „ ratsaväe luure

kuuldeteenistus „ kuulamisteenistus

esijoon „ esimene joon jne.

Kirjavahemärkide tarvitamiseks tuleb teha etteheiteid autorile. Reeglina lahutame komaga kõrvallaused. Seda pole kõikjal silmas peetud. Näiteks § 152 ... „Nad saadetakse välja iseseisvate luureülesannetega, antakse üksikute luuresalkade juurde ajutiseks toetusse või võtavad osa ratsaväe diivisi lahingust. Puudub koma sidesõna „või“ ees. Sarnaseid lauseid on teisi. Sellevastu sarnane komade üleliigsus:

§ 144. Patrullid tarvitavad nüka, kui võimalik, olevaid teid. Komad üleliigsed, sest võrdluseõnu lauses komadega ei lahutata, olgugi, et nad algavad sidesõnaga „kui“.

Toodud näiteist jätkugu esialgu. Needki iseloomustavad küllalt ilmekalt esindatud teose keelelist külge. Kokkuvõttes peab selle hindama üldiselt eabõnnestanuks oma tervikus. Raske ja võõrapärane, täis keelevigu ja puiselt konstrueeritud sõna ning keelevorme — sarnasena saadame laiali oma kaitsevärke esimese suurema taktikalise käsiraamatu. Pole raske kujutella selle keelematerjali mõju meie sõjaväelaskonnas, kus suurem hulk ei suuda ju võtta arvustavalt esindatud keeletoitu. Vead õpitakse ära, nendega harjutakse aegupidi, nad ju sanktsioneeritud määrustiku autoriteediga. Kas ei ole see jällegi suur samm edasi meie keele labastumise suunas.

Ja seda toimetame ajajärgul, kus meie keelemehed unistavad eesti „keeleuudenduse äärmistest võimalustest,“ keele arengu ülimalist täiuspiiridest, mis ta teeks (päriskirjanduse siinkohal ütelda) „ainulaadseks ja esimeseks maailmas.“ Kuis tundub sel puhul olevat maha jäänud meie haritud sõjaväelaskond eesti rahvus- ja keelekultuuri üldisest arengust! Ja kui see sünnib otse meie noorpõlve aktiivsete keele ja kirjandustegelastega, mis peab siis veel ootama vanemalt põlveldelt sel alal!

Veel paar defekti, mis on seotud arvustatava tõlke väljaandmisega:

1. Tõlkes puudub sisukorra juhataja, mis tunduvalt raskendab tema tarvitamist.

2. F. u. G. esimeses jaos puuduvad andmed tehniliste vägede tegevuse kohta. Tervikulise ülevaate saamiseks kõikide relvliikide tegevusest sõjas ja lahingväljal oleks pidanud koos esimese jaoga välja andma ka teise ja alguse, nimelt selle järgmised peatükid:

XII Lennukid, õhupallid, õhukaitse.

XIII Tankid, soomusautod, soomusrongid.

XIV Gaasivõitlus.

XV Sideabinõud.

Järgnevad peatükid käsivad seljataguseid valitusi ja oleks võinud ilmuda eraldi. Võib ju ka terve II jaos koos välja anda, kuid meie oludes viibib see töö kahtlemata pikemaks ajaks, mis antud materjali jaotuse juures pole kuigi soovitatav.

Artikli lõppedes järgnev soovivaldus meie sõja kirjanduse väljaandjatele:

Ilmakirjanduse põhipanevate, eriti määrustikkude, tõlkimine on kahtlemata kaugeleulatava tähtsusega töö meie oludes. Rohkem sarnaseid töid eesti keele, ilusasse, täpsesse, puhtasse eesti keele! Otse keele kaudu mõjutame omapäraselt ka neid vaimusünnitusi, mis oma algupäraselt kuuluvad teistele rahvastele. Võetagu sellepärast tõsiselt sarnane töö! Organiseeritagu ta nii, et oleks garanteeritud head tagajärjed. Kuidas ta mitte ei peaks sündima selleks käesolev tõlge esineb kujuka näitena. Ehk jääb see õpis viimaseks!

A. Traksmann.

Vastuseks „Rohkem täpsust ja ilu sõjaväelises Eesti keeles“ autorile.

Selle pealkirja all on kindralstaabi kursustel õppiv kolonel-leitnant Traksmann võtnud ägeda arvustuse alla „Ühendatud väelike juhtimise ja lahingu,“ mis tõlgitud saksakeelest ja nimetab selle kujukaks näiteks, kuidas sarnane töö mitte ei peaks sündima. Seda kategoorilist otsust püüab ta tõestada suure hulga näidetega. Kuid nimelt paljud neist näidetest näitavad väga kujukalt, et otsus on siiski teataval määral sihilik.

Selgituseks olgu öeldud, et vaielduse all oleva töö juures olen teadlikult kinni pidanud põhimõttest, et

saksa ametliku käsiraamatu tõlkimisel tuleb jätta saksa terminoloogia süsteem, kuid mitte teda enne ümber kujundada vene terminoloogiaks ja alles siis tõlkida, nagu suurem osa meie sõjaväelastest seda harilikult teeb. Sellepärast siis paratamata terminoloogia saksapärasus, sellepärast siis näiteks Heereskavallerie — väeratsavägi, kuid mitte üldratsavägi ega meie olude kohaselt rinderatsavägi, nagu kolonel Traksmann autoriteetlikult soovib; viimane tõlge ei oleks ka sisuliselt õige. Sellepärast ei ole ka „Jagdggeschwader“ tõlgitud vene „истребители“ kaudu „hävitajate eskadrilliks,“

vaid jäetud „jahieskadrilliks,“ nagu teda saksakeeles nimetatakse (päälegi on see lühem ja ilusam sõna, missugused nõudmised kolonel Traksmann'ile terminoloogias täpsuse kõrval isegi tähtsamad näivad). Nii on lugu suurema osaga näidetest.

Kuid ma ei eita, et on sisse jäänud mitteõnnestanud kohti. Tunnistab ju kolonel Traksmann ise, et see töö käib üle jõu ühele inimesele ja paljuile mõisteile tuleb luua otse uusi juursõnu. Päälegi sain selle tõlke kallal töötada ainult aegajalt teiste tööde vahel ja töö tuli selle peale vaatamata kahe kuu jooksul lõpule viia. Sellepärast ei olnud ka võimalik stiili viimistlemine ja mõnest kohast paistab läbi saksapärase lauseehitus. Samuti on kiire korrektoori tõttu sisse jäänud mõned ebajärjekindlused, nagu -tud ja -tatud, nominatiiv liituvuse mittejärjekindlused läbiviimine jne. Suurest hulgast kolonel Traksmanni poolt toodud näidetest säen kõrvuti ainult kaks.

Minul (§ 151):

„Ratsaväe diviisi kerge vaatluskadrill peab diviisi enese ülesannet kergendama ja temale sügavamalt pilku luure ribasse võimaldama.“

Kolonel Traksmann soovib:

„Ratsadiviisi kerge vaatluskadrill peab kergendama diviisi enda ülesannet, võimaldades heita kaugema pilgu luuriba sügavusse.“

Siin on juba raske otsustada kumb õieti keeliseliselt parem, kuid kolonel Traksmanni soovitatud redaktsioon ei vasta nii hästi algtekstile kui esimene. Ülesannet kergendada võib ka teistel teedel peale sügava pilgu heitmise, nii et ütleva peab: „ülesannet kergendama ja sügavamalt pilku võimaldama,“ kuid mitte „kergendada ülesannet, võimaldades heita pilgu,“ mis on juba mõtte moonutamine.

Samalaadiliste näidetega ongi „põhjendatud“ hukkamõistev otsus.

Mis puutub õigekirjutuse küsimusse, siis on kolonel Traksmann nähtavasti värskest lugenud pooleni ilmu-

nud „Eesti õigekeelsuse sõnaraamatut“ ja selle põhjal tunnustab veaks näiteks: „järjekult,“ nõudes „järelkult.“

Kuid ei ole ju need sõnakujud, mis õigekeelsuse sõnaraamatust lahku lähevad, veel keelevead. Kui meie seda tunnustaks, siis peaks meie vigadeks tunnustama kõik need seni tarvitusel olevad ja õiged vormid, mis lahku lähevad mõnest ettepanud uuendusest. (Muu seas olgu öeldud, et kolonel Traksmann tarvitab õigekeelsuse sõnaraamatu järele juht, juhu — juhtumise asemel). Kuid selle õigekeelsuse sõnaraamatu uuendusega ei saa leppida, sest sellega saame keelde juurde kirjutusviisi, mis segi läheb juht, juhiga. (See olgu muu seas näiteks kolonel Traksmann'i õigekeelsuse pääliskaudsusest). Ka on teisi põhimõttelisi küsimusi tembeldatud keelevigadeks.

Kolonel Traksmann soovib „minu poolt“ asemele „minult“; samuti „lahingvalmisoleku poolest“ asemele „lahingvalmisolekult.“ Need on ju mõiste poolest kaks asja ja neid ei tohi ühe lõpuvormiga „-ult“ väljendada, kui meie ei taha tuua arusaamatusi keelde.

Samuti „ratsaluure“ ja „ratsaväe luure“. Kindralstaabi kursustel olev kolonel peaks teadma, et iga ratsaluure ei ole veel ratsaväe luure. Näiteks ei ole jalgväe rügemendi ratsa luurekomando luure ratsaväe luure, vaid seda võib küll nimetada ratsaluureks. Neid kahte asja ei tohi ometi segada. „Kaitse ajal“ tähendab ometi hoopis teist kui „kaitsel“ jne.

Sellest on juba küllalt selge, et arvustama on asutud pedantselt ja võib olla ka sihilikult. Sest peab ju tulevane kindralstaablane oma kõrge pilguga kõike arvustama ja arvustama. Ja mis võib tulla head sealt, kus ei ole vähemalt koloneli auastet või kindralstaabi tiitlit!

A. Koern.

Küsimused ja kostused.

Küsimus nr. 47. Kas on piirivalvur kohustatud oma vabal ajal eratöid (patrulleerimise teed) tegema, kui ta on 12 tundi öö-päeva kohta oma teenistuskohuste täitmisel olnud?

Kui ei, — siis kelle poole tuleb pöörata asja lahendamiseks, kui kohalik ülemus seda ei tee?

Vastus: Patrulleerimise tee tegemine ei ole mitte eratöö, ja see kuulub otsekohe ülema võimkonda, mis ülesande tema ühele ehk teisele valvurile annab.

Kaebuste kord on ettenähtud distsiplinaar määrustikus.

Küsimus nr. 48. Kas võivad ohvitserid ja üleajateenijad, kui neile kaitseväe toitlustamise seadluse § 15 põhjal sõjaministri poolt on lubatud toiduaineid väeosast normeeritud hinnaga eest saada, ka üksikuid toiduaineid võtta normi piirides, või peavad nad terve sõduri toidunormi võtma?

Vastus: Üksikuid aineid võtta ei ole lubatud, vaid peab võtma kõik ained, mis sõduri toidunormis on ettenähtud.

Küsimus nr. 49. Kas on üleajateenijatel, kes vabanenud teenistusest enne 20. märtsit s. a., õigus saada varustust käesoleva aasta peale uue „Kaitseväe kraamiga varustamise seadluse“ põhjal, mis avaldatud R. T. nr. 45-46 — 1925 a.?

(Nimetat. seadlus astus jõusse I.I.25 a. ja on R. T. avaldatud 20.III.25 a.)

Vastus: On õigus.

Küsimus nr. 50. Kas avatakse käesoleval aastal Sõjav. ühendatud õpeasutuste juures eelklass üleajateenijate jaoks — neile sõjakooli sissepääsemise võimaldamiseks; kui ja — siis millal?

Vastus: See küsimus on praegu alles otsustamata.

Kroonika.

— Üleriikline invaliidide päev 10. mail on aine- liseliselt hästi korda läinud, kuigi korjanduse sum- mad nüüd rahakitsikuse ajajärgul endiste aastatega võrreldes mõnel pool on vähenenud. Nii on karbi- korjandus Tallinnas andnud 500.000 marka, mullu- aastase 650.000 vastu.

— Narvas lõpetas oma elu revolvi kuuli läbi leitnant Erich Neumann. Oletatakse romantilisi põhjuseid.

— Meie kaitselaevastik algas navigatsioonil 11. mail. Esialgu sünnivad õppused Tallinna reidil, kuna hiljem kusagile kaugemale lahte sõidetakse. Õppuste lõpul on ettenähtud manöövrid.

— Kohtuministerium kavatses rahukogu ala- liste liigete arvu suurendada 27 pealt 38 peale ja on esinenud Vab. Valitsusele sellekohase koosseisude muutmise seadusega. Koosseisude suurendamine nõu- aks riigikassalt 3. 346. 000 mk. aastas.

Kaitseliitlane.

Eesti-Soome suurpäev.

Muljeid ja järelmärkeid Soome presidendi külaskäigust.

1.

Kuidas kujutleme omale Soome silda? Kas peab ta olema tõesti valmistatud puist ja kivist, nagu äsja arvas üks ajalehtedest? Peavad olema tal talad ning toed, mis mõõtvad Soome lahe saladuslikke sügavusi?

Viimse ajani on seisnud Soome sild päämiselt luules ja romantikas. Ühendava silla mõtet on kannud kunstiline looming. Mäletame ärkamisajast Soome sillast unistanud olevat Iuljus Krohni, Arvi Jännest, Lydia Koidulat ja Matthias Johann Eisenit. Hiljem muutsid põhjahõimude vastastikused ühiskondlikud kokkupuuted silla mõtte vähe reaalsemaks, ta omas endale juba kindlamad jooned ja kontuurid. Lauldi ning kõneldi võimalusist, kus kindel tee viiks üle vee.

Noore-Eesti päivil kujundas silla jällegi luule. Nüüd laulis Gustav Suits, meie aristokraadim ja soomesõbralikum poeet.

Vast mõlemi hõimu iseseisvaks saamine andis ühendavale sillale reaalse kuju. Romantika on jäänud vaid illustratsiooniks, mähiseks, milline katab teda pidnilikel silmapilgol. Kuna varem silla mõtet hoidis hõimu veri, ühine Põhjala, ühine saatuse, nüüd tingivad selle juba riiklikud ja puhtpoliitilised olukorrad. Sild on tegelik vajadus kahe noore riigi iseseisvuses. Ent sillale ta tugevuse, püsivuse ning kogu sidematerjali annab ikkagi ühine südameveri ning ajalooline minevik. On olemas kõik, mis hoiavad selle silla kauges tulevikuski tugevana ja ühendavana.

Eesti ja Soome! Eesti-Soome! Milline on see sild? Ta ei ole kindlasti mitte kaljusaar kahe mandri vahel, ka mitte viadukt, või ehitatud sild. Ent ta on olemas, meie mõistus ja meeled kinnitavad seda. Võime joonistada silmaga sirge ja uhke silla kahe päälinna vahele, otse üle lahe — Naissaare mant. Kuid veel täpsemalt — sild on olemas, faktid kõnelevad sellest. Meie rahvas on sõitnud oma esimese kodaniku — Riigivanema isikus Soome, soomlased samuti alles nädal tagasi oma presidendi isikus meile. See ongi sild, millel sünnivad hõimlaste vastastikused külastussõidud. Kui, võib olla, seisis too sild seni veel Soome poolt poolelehitusel, siis nädala eest ehitati ning kinnitati ta lõpuliikult.

2.

Omist hõimlasist, soomlasist ja ungarlasist, oleme meie, eestlased, mitmeti taga. Meil

on põhjus karta, et nad meid ära unustavad. Meie võime ehk skeptiliselt vaadata kogu Turaani liikumise ja Soome-Ugri hariduspäevade ning liitude peale. Kas nad pole siiski mitte, nii öelda, viisakuse pärast. On andmeid mis, kurb küll, seda omalt poolt tõendavad. Kindel on see, et kogu nende tseremoniide taga pole olnud kogu hõimlus. Näiteks ei tunne Ungari enamus üldse Eestit. „Ah nii, no siis oleme samuti sugulased, kui türklastega!“ Seda tõendavad eestlased, kes käinud Ungaris. Kuid võime siiski uskuda, et see on veel arusaamatuse märk, mille pühib lähim tulevik tihedamate kokkusaamistega. Ka elame ju ungarlastest nii palju eemal!

Soomlaste peale võime igatahes julgemad olla ja seda juba seepärast, et samuti kui Soome on tarvilik meile, nii meie Soomele. Meil on kindlad sidemed, mis ühendava silla hoiavad tugevana ja kõikumatuna.

Meie eestlane on juba kord kahtlev ja igas asjas skeptik. See on raske mineviku tulemus. Eestlane on paratamatult muutunud umbusaldajaks ning võime olla kindlad, et see ongi Eesti riigi ja kodanikkude vabaduse ning iseseisvuse põhilisem tugi. Tõsiselt, kaaluvalt ja kahtlevalt! Ainult nii ehitame oma riigihoo kindlale põhja kaljule. Seepärast andestage Soome velled, kui meie julgeme vahest mõelda teisiti, kui tegelikult näib. Meie naerame ja nutame vähe, kuid meie t u n n e m e. Meie tunded ning mõtted on meisse tihedalt suletud, meie temperament hoiab nad sisemiselt koos. Seda nägime kõik Eesti-Soome suurpäevalgi.

Soomlane on jäänud omas kaljuvallas ehk siiski natukene ühekülgseks ja kuivaks. Ta on olnud juba kauemat aega enese määrajaks. Poliitilised keerdkäigud pole toonud Soome rahvasse murranguid. Ta pole, nii öelda, palju liikunud. Eestlaste arenguteed sellevastu on olnud keerulised ja auklised, võõrad mõjud toovad endiga kaasa uusi õhulainetusi. Ning igast ühest on jäänud meile külge oma osa. See tõttu oleme temperamendilt mitmekesisemad, rahvuslikult vabamad ja psükoloogiliselt teataval määral huvitavamad. Meie oleme liikuvad, kui soomlased. See on aga väärtus, mille vastu ei saa olla soomlane ükskõikne. Seda on kinnitanud soomlased ise Eestit külastades.

Ühesõnaga: eestlane võib soomlasele omalt poolt värvi anda. Ja sellelt seisukohalt kõneleme jällegi Soome sillast.

3.

On möödunud Eesti-Soome suurpäevad. Nad seisavad meil meeles kui lähim mälestus. Praegusel pilgul on sel ka tõsisem külg. Presidendi külaskäik oli otsustava tähtsusega. Ta lõi meile üle kitsa lahe lõpuliku silla, mida end. Riigivanem K. Päts kord algatas.

*

skoutid ning koolid. Igal oli oma ülesanne, kel aktiiv-, kel passiivosas. Võis kahtlematult eelistada pidustuste võrratut kordaminekut, sest kui palju soove ja mõtteid küll selle poolt kõnelesid. Aga ilm! Ta oli mossis ning tusane. Ja nuttiski, valas kohati meeoleugi alla, ehkki poleks olnud seks mingit põhjust.

4.

Merele, vahuspäisele, tuulisele ja vilule merele! Sõidame presidendi jahtlaevale „Elätköönile“ vastu. Rahvas jääb murruna sada-

Soome presidendi külaskäik Eesti.

Soome president Tartus.

President Dr. L. Relander ja meie naiskomponist Miina Hermann juttu vestmas.

Vist iialgi pole olnud vana Tallinn nii suures ettevalmistuse palvikus, kui Soome presidendi Dr. Relanderi külla tulekul. See oleks kahtlematult sama suur olnud ka Läti presidendi J. Tshakste külaskäigul ja võib olla oligi, ainult talvises ilmastikus ning meeoleolus polnud ta nii ilmne ega silmatorkav. Kevad ju ikka virgutab.

President valis omale ülima aja, silmapilgu looduse ettevalmistusest täiele õitsevatele suvele. Puud ja nurmed on veel neitsi staadiumis, häbelikud ning hoiavad end varjul. Ja selle sama aja kõrge külaline valiskil!

Vastuvõtmisspidustustele rakendus kogu vana ja noor seltskond, sõjavägi, kaitseliit,

masse maha, silmad kiindunud lainetesse, kust peab varsti ilmuma oodatav. Tuleb meele Aino Kallase „Lasnamäe valge laev“. Siingi omad pettumused. Reidil laevu palju, ei tea, milline neist too.

Jõuame „Kompassil“ Naissaarele lähemale. Ootamine toob teatavat ärevust igas ühes. Ümberringi lendlevad vahuspäiseil laineil valged purjepaadid, korralikult või korratult reas. See peab kindlasti olema suur soov või mõte, mis toob inimesi vilule lainetavale merele ja läbitõmbavale tuulele. Üleval tiirlevad kuus Soome hüdroplaani. Tõesti, asi on tõsine. Ja juba ilmuvadki Naissaare kumeruselt kolm laeva. „Eläköön“ kõrgete külalistega sõidab

ees, teda saadavad aupaklikus kauguses meie miiniristlejad „Lennuk“ ja „Vambola“. „Kompasill“ mängib orkester Soome ja Eesti hünni. Väike, kuid väle laev see „Eläköön“!

Sadamas tervitavad presidendi laeva 21 suur-
tuki pauku. Siis astub president vabariigi
pinnale, kus ta varemgi, mitte aga presidendina,
käinud. Sadamas, kaupmehe sillal, seisavad
valitsuse liikmed, kõrgemad sõjaväelased ja
ajakirjanikud. Ümberringi tihe rahva müür.
Koolinoorsoo laulukoor võtab võimsa „Suomen
valta“ga“ presidendi vastu. Tutvustamised,
tervitushüüud, lilled. . . Presidendi, Riigiva-
nema ja teiste kõrgete külaliste mööda sõites
lehvitavad kooliõpilased mõlemil pool teed,
Sadama tänaval, väikeste Soome ja Eesti
lipukestega. Hüüud: „Tervetuloa!“

5.

Meie rahvuslik jõud ja uhkus — kaitseliit,
skouidid ning kooliõpilased seisavad eesõigus-
tatud seisukohal omade kohustuste täitmisel
presidendi vastuvõtmisel. Nad on seotud
kindlasse korraldusse ning alistatud distsi-
pliinile. Noolsirges ravis seisavad kaitseliitlased
teeveertel, kust mööda sõidavad külalised.
Meie võime kasvatada oma iseteadvust ja
rahvusmeelsust neid halli mundriga mehi
nähes. Vend venna ja isa poja kõrval loovad
nad selle jõu, mis annab usu ja meeleaduse
vabale rahvale loovaks tööks ning enese-
kaitseks.

6.

Kogu linn on ehitud Soome ja Eesti
lippudega. Mõnel pool lehvib isegi Läti lipp.
Ohvitseride kasiino esine kujutab lippude kom-
positsioonist Balti liitu. Paljud majad ja
hooned on mähitud suurtesse lipukangastesse.
Lillekaupluste aknaid ehivad soome- ja eesti-
värvilised lilled. Daugulli aknal seisab lille-
dest loodud Soome vapp. Magusa Soome
vapi on valmistanud Stude shokolaadist.
Mitmed majaperemehed on kinnitanud seinte
vannikutest ja pärgadest „Tervetuloa“ ja
„Eläköön Suomi“. Elektrituledest on kombi-
neeritud linnavalitsuse hoonel „Eläköön Suomi“.
Raekoja seinad upuvad aga okaspärgadesse.

Silmi võluvalt ilustatud on ka Vabadus-
plats. Endise ausamta kohal on lilledest
Eesti ja Soome vapid. Külaliste trübüün on
ümberehitatud noorte kaskedega.

Riigivanema hoonel lehvivad Eesti-Soome
lipud. Torkab silma ka Soome riigi presidendi
lipp, mille keskel riigivapp.

Üle tänavate ulatuvad maitsekad pikad
lindid: „Tervetuloa!“

7.

Tibatab vihma, kuid meeleolu tõuseb.
Kell 11 täidab tänavaid tihedad rahvahulgad.
Vähe hiljem kuulduvad orkestri helid, suure-
viisiliselt vastu kajades majadest. Pääde
kohal lendleb tuli. Rongikäik tõrvikutega
Toompeale. Nagu tuline lohemadu liigub
inimeste rong tõrvikute ja laternatega Riigi-
vanema maja ette. Palkonil seisavad kõrged
külalised. Tervitused. Soome president vas-
tab: „Ma tean, et isamaad armastaja tuluke
Teie südames põleb, — see ei kustu iialgi.
Eesti kui ka Soome rahvad on tõendanud ja
näidanud, et nad oskavad oma isamaast lugu
pidada ja teda armastada. Olen õnnelik, et
Soome rahva poolt Eesti rahvale paremaid
soove võin edasi anda. Elagu Eesti rahvas!“

Kõneles mees, kes ei tee palju ilusaid
sõnu, vaid ütleb lihtsalt ja mõjuvalt. Nad
tulevad südamest ja lähevad südamesse.

8.

Suurejoonelisem ja aristokraadim paraad
kogu meie iseseisvuse kestel. Vähemalt tun-
dub ta pidustuste meeleolus sellasena. Üld-
vaadet Vabadusplatsile suurtsugustab kaitse-
liitlaste rida. Nad on suur täiendus sel
paraadil. See on kindel pilt ja kogumulje
meie valvejõust, millise vaatamine vaimustab
ja tõstab rahvuslikku enesetunnet. Puhtalt
ning korrektilt sünnib paraadi vastuvõtmise
tseremonii, samuti tseremoniaalmarss külaliste
tribüüni eest.

9.

Need on katkendlised ja lühikesed välja-
lõiked Eesti-Soome suurpäevast, Soome presi-
dendi Dr. Relanderi külaskäigust. Nad on siin
äratoodud selleks, et üldiselt kajastada ja
edasianda seda meeleolu, mis esimene ülesõit
Soome sillast võib kaasa tuua. Meie ei või
põhjalikult mõista oma kõrgete külaliste
mõtteid, meie teeme kokkuvõttes nende kõne-
dest, rohkem aga juhuslikkudest sõnadest ja
üldisest meeleolust. Ning kõik need
avaldatakse täit rahulolemist. Et meie rahva
tunded on nendega, seda pidid nad nägema
kõigil neil Eestis viibimise päevil. Kui kõrged
külalised neid mõistavad — oleme üksteisest
arusaanud ja see loobki talad ning toed kahte
mandrit ühendavale sillale — Soome sillale.

J.

Kaitseliidu maks.

Kas on kodanikul põhjust tunda kaitseliidu maksu koormavana?

Ühes kaitseliidu asutamisega tuli rahvale ka uus maks: kaitseliidu maks. Nagu mitmelt poolt kuuludub, ei saada paljud aru, milleks seda maksu võetakse ja näevad kaitseliidu maksus koormat, mida riigikodanikkudel poleks vaja kanda. Olevat ju kaitseliitlased selles organisatsioonis vabadena, oma enesetahtmisel, ka riided muretseda nad omal kulul ja keegi ei saada ka palka.

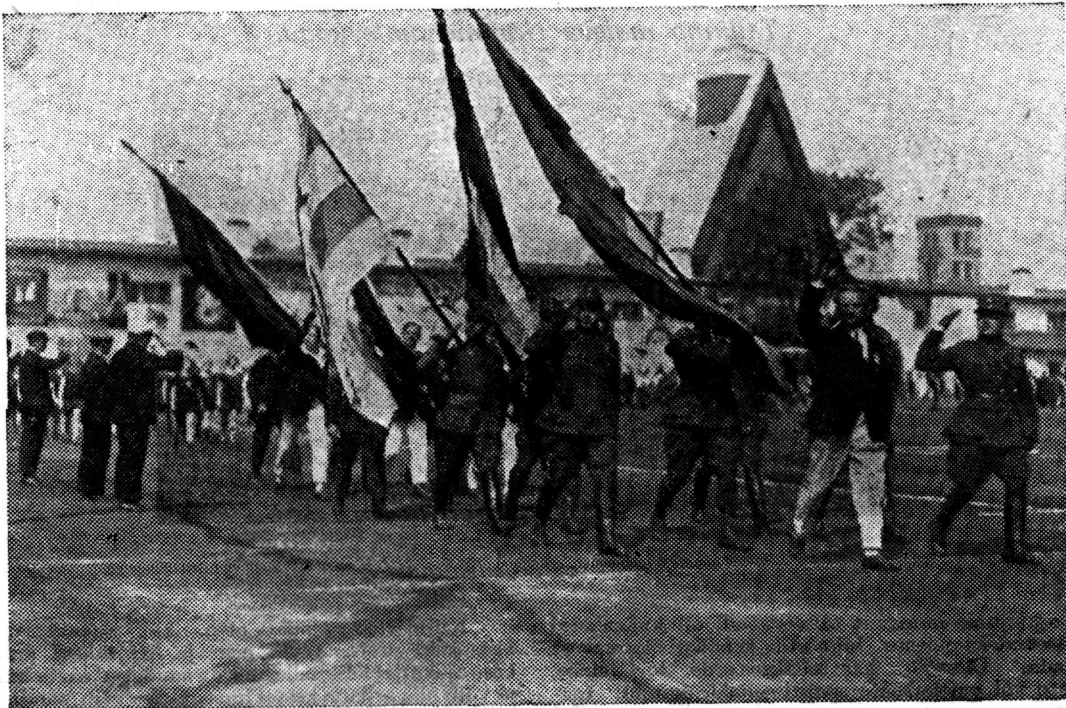
Milleks siis see kaitseliidu maks?

Ka see ei meeldi paljudele, et kaitseliidu juhid on palgalised. Kui kaitseliitlased palgata, milleks siis juhtidele palka maksta? Eks ka nemad või tasuta oma peale võtta kohustusi.

sellega läbi, et nad oma mõnesuguse töö juurest tunniks või paariks nädalas ära jooksevad kaitseliitu korraldama ja õpetama. Ei. Nad peavad hommikust õhtuni olema elukutse juures ja iseenesest mõista, et nad seda ei või ilma palgata teha.

Nagu juba tähendatud, kasvab kaitseliit ühes oma tegevusega laialdaseks organisatsiooniks. Siin ei saa siis ka majapidamist nii ajada, nagu mõni valla-vaene: peost suhu. Siin peab olema korralik asjaajamine, kaitseliit talitus, majapidamine, sellekohased ruumid jne. Ja seda kõike ei saa muidu, vaid peab kõige eest maksma.

Soome presidendi külaskäik Eesti.

Külalised „Kalevi“ spordiväljal.

Tallinna spordiseltside esitus defileerib Soome presidendi ees spordimiitingul.

Niisugusid mõtteid leidub õige laialt, iseäranis neis nurkades, kus rahvas veel asjatundmise ja arusaamise poolest ei ole väga kaugele edenenud.

Kuid see on sootuks vale arusaamine. Kaitseliitu on võimata ilma kuludeta üleval pidada.

Kui meie tahame oma kaitseliidust korraldada ja sünnitada niisuguse jõu, millel siis oleks suur tähtsus, kui näiteks juhtuvad tulema meie isamaal kitsad päevad, peab selleks tegema palju ja väga energilist tööd. Paljas nimi veel ei tähenda kuigi palju. Kaitseliit peab muudetama jõuks, milline ise saab aru oma suurest tähtsusest ja kelles igapäevaga tugevneb tunne, et ta on kõlbulik suure ülesande täitmiseks.

See nõue kirjutab kõige pealt ette, et kaitseliidu etteotsa peavad pääsema mehed, kes kogu oma aja ja tööjõu selleks tarvitavad, et kaitseliitu tõsta ülemaal tähendatud seisukorrale. Muidugi ei saa need inimesed

Kaitseliidu malevkonnad on laiali üle maa. Olgusid et on üksikudel malevkondadel omad juhatajad, kei tuldiste juhtnõotide ja eeskirjade järele malevkond organiseerivad ja juhivad, kuid sellest hoolimata peab kõikide nende vahel alaliselt kindel side püsima. Seda seatakse korda sellel teel, kui maakonna kaitseliidu juht käib üksikuid malevkondi ülevaatas, seal juures rahvale selgitades kaitseliidu eesmärgist ja tähtsusest. Mõistagi, et niisugused teekonnad nõuavad kulusid, mis peab tulema kaitseliidu maksust.

Kaitseliidul ei oleks ju siis mõtet, kui tal puuduks tarviline arv mitmesugusid sõjariistu. Ta peab olema relvade ja laskemootori poolest täitsa varustatud. Mõistagi, et relvade ja laskemootori varustamine nõuab suuri kulusid. Niisama tuleb ka tagavaraks muretseda igasugusid sideabinõusid ja muud tehnilist varustust. Kui midagi selletarvilist läheks äkki vaja ja seda

kusagilt ei oleks saada, oleks see ju kõige suurem õnnetus. Ja kõik see nõuab jälle suuremate summade väljaandmist.

Nagu juba alguses tähendasime, on kaitseliit meil alles võrdlemisi uus organisatsioon ja sellel põhjusel ongi ta sihid ja eesmärgid õige laiadele hulkadele tundmatud. Neid peab aga tutvustama sellekohaste kõnede ja kirjanduse kaudu, ühesõnaga: kaitseliit nõuab propageerimist. Seda ei saa aga muidu teha, kui peab selle peale kulutama teatud summasid.

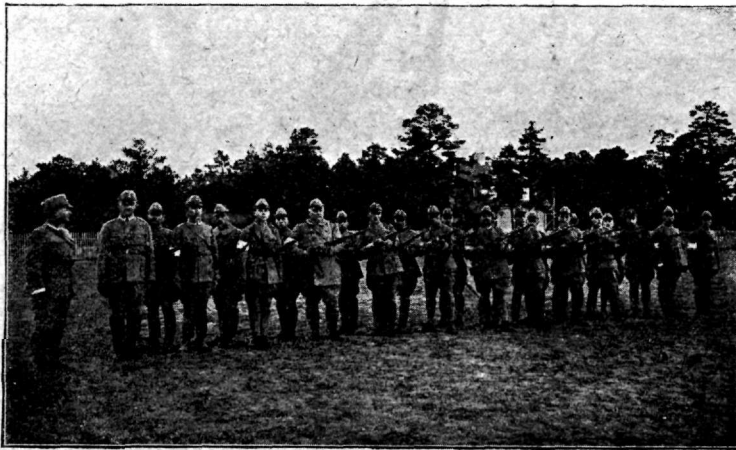
Kaitseliit on tähtis riiklik organisatsioon. Meie naabrimail on nad juba enamalt kutsutud ellu. Et meil naabrimaadega väga liigidalt ühesugused poliitilised elutingimised, sellest järgneb siis ka, et need organisatsioonid peavad töötama võimalikult käsikäes. Nad peavad olema nii seatud, et tarvilisel korral võidakse jõudusid ka ühte sulatada. Et tööd võiks ühesuguses suunas arendada, selleks tuleb üksteist tunda õppida kohapeal. Niisugused esitused nõuavad aga nendega kaasas käivate kulude katmist.

Lõpuks peatame veel veidi kaitseliidu maksu tasumise raskuse juures.

Kaitseliidu maksu tasumise raskus ei olene mitte peaaesjalikult sellest, et ta oleks liiga suur. On ju inimestel kulutusi, mis kaitseliidu maksust nõuavad sageli palju suuremaid summasid. Toome näiteks ainult selle, kui mitmed sajad miljonid annavad elanikud viina eest välja. Maksu raskus oleneb väga palju just sellest, et asi on uus ja ei saada ta eesmärgist küllalt aru.

Kui meie aga seda silmas peame, et kaitseliit on selleks, et võimaldada meile rahulikku ja edenemise võimalikku elu, kus inimesed võivad julgesti oma tagavarasid suurendada, kus inimesed võivad oma majapidamist kindlate sihtide ülesseadmise põhjal täiendada, kus elanikud võivad alati ja julgesti uusi ettevõtteid rajada jne., siis saadakse ka kohe aru, et kaitseliidu maks on üks kõige otstarbekohasemaid ja ta tasutakse nurisemata. See võib ju olla, et siin ja seal maksu jaotamise juures tuleb ette vääratusi, kuid see peaks olema mööduv nähtus.

Tallinna maleva Nõmme malevkond.

Kaitseliitlased laskeharjutustel.

Nagu juba enamalt tähendatud, on kaitseliidul ka ülesandeks noorte inimeste kehalist kasvatust edendada. Ükskõik, kas tehakse seda kirjanduse, kursuste või sellekohaste spordi seltside kaudu. Igaüks ei saa seda asja ka ajada ilma teatud kuludeta.

Need on ainult mõned üksikud asjad, mis tõime näiteks selle kohta, et kaitseliit ei saa kuidagi läbi ilma suuremate summade väljaandmata. Kui tahame, et meil peab elama kaitseliidu organisatsioon ja tõusma oma ülesande kõrgusele, siis ei saa ta seda muidu, kui kodanikkude poolt antavate summade abil.

Kujutleme omale ette, kui vaenulised jõud pääseksid veerema üle maa ja hävitaksid ära lähikese ajaväljel kõik selle, mis on suudetud aasta kümnete ja võib olla sadade kestel luua, ja see võib sündida just sel põhjusel, et meie omas ettenägematuses ei organiseerinud tugevat kaitseliitu ja ei raatsinud selleks kulutada mõnesugusid pisukei summasid.

Pärastine kahetsus võib meid teha niisugusel puhul küll targaks, aga ta ei suuda enam teha olnud kahjusid ja hädadohtusid olematuks.

Nii siis: kaitseliidu maksu vastu ei tohiks tõusta nurinaid ja õige kodanik maksab teda heameelega ja õigel ajal.

J. M.

Kuidas Jaak Annusest kaitseliitlane sai.

Novell.

1.

Ega's seda talu saa veel suureks ega jõukaks pidada, milline omal nürmel äraelatanud järgemööda neli Annuse põlve ning tänapäevani ka viiendale igapäevast leiba annud. No kehvake ta nüüd ka ei ole, oma nelikümmend tiinu on ikka ära ja kui Jumal häa kasvuaasta annab, saab kaheksaliikmeline pere toidetud ning mõnegi

häa koomakese sõidutada linna turule. Küll Annuse talu peremees, vana Annus ise, juba selle eest hoolitseb, et pererahvas hätta ei jää.

Aga viimased aastad tõid endiga vana Annusele muret. Külvi andis ainult kuus seemet ning loomad jäid millegi pärast põduraks. Alles mineval aastal viis ühe hobuse naabri kruusaauku ja lambaid, neid suri

ikka üks nädalas. Perekond oli suur, nõudis riiet ja toidust, kuid sissetulekute asemel kasvavad väljaminekud iga uue päevaga. Va' naaber, Tõnsusaare Ants, kaebas Annuse kohtusse päalegi, et see raibe vedanud tema kruusaauku ning toonud kurja tõve ka tema lojuste sekka. Koerad tassinud korjuse kruusast välja ning vedanud karjasmaale laiali. Üks koertest koolenud koguni ära. Kohus ka, nagu hull, mõistab Annuse kümnetuhat marka trahvi maksuma. Ja kuis sa paned vastu, öeldakse: Oled maksujõetu, kuueks kuuks pokri. No mine või ole, muudkui maksa aga välja.

Ei aitanud midagi, tuli säält kokkupigistada, kust vähegi võimalik. Annus nurises juba ammugi, et pere suur ning igal ühel tuleks minna oma pääd tööd ja leiba otsima. Tõreles ka eidega, et see olnud nii imeviljakas. Aga kõik oli siamaani nii moe pärast. Mis'as ikka teed, süda murest pakil, ütled paar kurja sõna, kohe nagu koorem langeb südameilt. Nüüd aga läks lugu tõsisemaks. Pere oli ikka tõesti suur. Kuis sa

Teisel hommikul oli otsustatud — Jaak Annus, kõige noorem poeg, oli väljapigistatud. Ta oli määratud oma kodust lahkumiseks perekonna päästjaks.

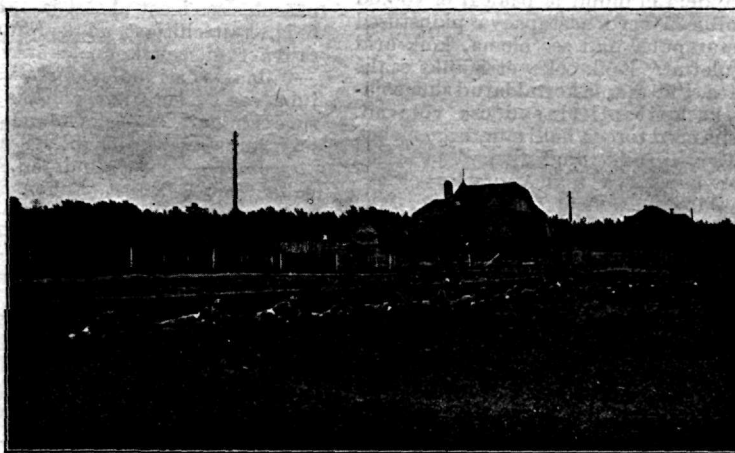
Jaak oli alles noor mees, Paastu Maarjapäeval sai alles kahekümne aastaseks. Liisku minekuks oli veel aega küllalt.

Ega's Jaagul küll mingisugust iseäralist õigust kodust lahkumiseks ei olnud. Ta oli tubli töömees. Kui ta korraks nurmele sai, õhtuks oli mitu vakamaad läbi. Tugev oli Jaak ka heinatöös, niidul jõudis ta alati teistele ette ning määras kaared. Ainult ta oli vendadest kõige noorem, polnud veel ilma näinud ja lõpuks, ega's tal ilma-otsa tulnudki minna. Vana Annus rakensid kõrvi vankri ette ja sõidutas Tallinna. Mis see maa ikka ära ei ole, tühja kuuskümmend versta. „Poiss saab ka korra ilma näha.“ Jaak oli isegi õnnelik.

2.

Olid selged ja päikeseküllased küünlakuu kesk-päevad. Päike paistis nagu läbi suurte prillide või

Tallinna maleva Nõmme malevkond.

Kaitseliitlased laskeharjutustel.

täidad kaheksa suud, kui ajad kibedad ning rasked maksud turjal.

Ja ühel ilusal õhtul, see oli just nädal päale küünla päeva, sõnas vana Annus söögilauas tõsise näoga: „Oleme Annuse talu mured seni kõik omavahel ära jaotanud, igalühel on osa kanda tulnud, kuid nüüd tuleb kokkupigistada. Sõojaid suid palju, ajad viletsad, talv lumekehv ei saa hobustega kõrvaltki teenida. Läänud talvel käisin ometi Kose metsast puid vedamas, sain ka mõned margad. Tänavu pole aga kusagilt võtta, heinatanukegi liguneb heinamaal ära, ei saa eest ega tagant ligi. Maksu virutatakse aina juure, kust sa võtad või oled. Öeldakse, sul koht, mehi palju, tööjõud omast käest. Aga et need kõik katta ja toita tahavad, kes sellest... Ja juhtusul õnnetus, saad trahvi päalegi...“

Vana Annus sülitas tugevasti ning jäi eide otsa vahtima. See ei võinud aimatagi, mis mees mõtleb, samuti küsitlesid poegade ja tütre pilgud.

Vana Annus jatkas: „Peame kokkupigistama, pere on suur. Kai roostetab ka juba kodus ära. Üleiaia Jaan käis vahest koolutamas, nüüd kui asjad tõsisemad, ei tule ligigi. Ütlesin küll, mis sa'nd tühjaga mängid, ega's sellest võtjat saa.“

— Isa, mis sa'nd... hoiatas tütar — Ja, kokkupigistada tuleb, jatkas isa, keegi meist peab reast välja astuma. Aga ajad viletsad, igal pool tööd vähe...

klaasilise kristallkivi, nii kauge oli ta omas kiirte sajus. Aga ei kusagil lumehange, ei virvendavat jäävälja, kogu linn kui puhtaks pühitud. Ja muidugi, pühitud ta ju oligi, üks lund tulnud ikkagi oma jagu, aga kus linna mehed, ega's need lund kannata. Muudkui ära. Kojamees küürutab ilmatu laia puulabidaga isegi viimase liblika järele.

Voorimehed kükitavad aina troskadel, omal küll suured ja paksud kasukad seljas, ikkagi külmast sinised ja vesised. Või neil nüüd palju tegemist, aina seisavad hunnikus koos, ajavad lori juttu ning maadlevad. Vaat' need isevärki uued sõiduriistad, trammid, või kuidas neid nüüd hüütakse, kihutavad aga edas-tagasi, tagas-edasi. Ainult seniks peatub, kui endised välja sülitab ning uued päale neelab. Ka igavesed punased automürakad rõõgataavad ning lipsavad läbi linna. Aina rutt ja hoog.

Kõige imelikumad näisid Jaagule aga inimesed. Nagu polekski neil talvest aimu, jalutavad paljaskäsil, kaabud pääs, kerged suveriided seljas, ning naeravad ja naljatavad päalegi. Tema aga tõmbab omale säärikud nelja paari sokkidega jalga, karvase läki-läki vajutab pähe ning paksu poolkasuka selga. Alles nii võib teha linna vahel mõned sammud.

Ega's see linna elu polegi nii keeruline, vaatad korra ümberringi ära, kohe hakka järele elama. Ainult

julgust peab olema ja mis päämine — väledust ning vahvust.

Jaagul oli linnas tuline õnn. Isa oli Pärnu maanteel ühe kaupluse pidajaga tuttav ning palkas oma poja sellele sulaseks. „Saab ikka linna meheks“. Ja Jaak oli südamest nõus. Mis sääl's ikka, hommiku kell 9 mine poodi, tõsta mõned kotid, tee hobusel paar tiiru linnas ja oledki õhtul. Ainult linnaga peab tutvunema. Kus sa's sõidad hobusega ümber, kui ei teagi, kus Pelgulinn või see päris Tallinn on. Päälegi imelikud uued uulitsa nimed.

Juba järgmisel tööpäeval rakendus Jaak uude teenistusse — linna ametisse. Ta ülesandeks sai olla poes ning peremehele kauba müügil abiks. Läks kaunis libedasti. Inimesi palju ei käinud, sai tihti ära tõmmata ühe suitsu, või teise poesulasega puhuda paar sõna juttu. Õhtul uste sulgudes tegi peremehega väikse jalutuse linnas, astus korraaks „Põllumeeste kodusse“ ning oligi esimene tööpäev läbi. Lihtsalt ja ilusasti. „Linna asi ikka linna asi“.

3.

Lähenesid suured pühad — iseseisvuse aastapäev. Jaak ei tunnud selles midagi isäralikku. Temal selleks mingisuguseid ülesandeid ei olnud ja päälegi ei võinud ta ettekujutada, millised need aastapäeva pidustused õieti on. Ainult suur puha pidi see olema, kõik ärid ja ametiasutused suletud. Kõik seks, et igatks saaks aastapäevast osavõtta. Pidi saama korraldatud suur sõjaväe paraad, millest ka kaitseliitlased osa võtavad. Kaitseliitlased, ah siis need toreda halli mundriga mehed ongi kaitseliitlased? Nii, nii. Jaah, kenad ja sirged poisid, käega viipavad kõrva manu, otseku mõned päris sõjamehed. Ja kuidas neid vaadeldakse, ikka imestanud ning rõõmsalt naeruvate nägudega.

Samas majas, kus elas Jaak, oli ka kaitseliitlane, ta oli spordimees ning kuuluda enese jutu järele „Kalevi“ malevkonda. Kõik vanad sõjalõvid olla sääl koos, paar korda nädalas teevad harjutusi, varsti minna Tondile ka püssi laskma. Ja kuidas ta seda kõneles, iseteadlikult ja uhkelt, kuid siiski seltsimehelikult. Asi oli huvitav. Nüüd valmistada nad paraadile vastu. Ja mis kõige tähtsam — paraadile ilmuda ka Läti president, kohe õkva selle jaoks. Suurejooneline paraad tulla.

Kõik kaitseliitlased kogunesid Vene turule kokku — omavaheliseks eelparaadiks. Rahvas piirab nad murruna ümber, ei saa edasi ega tagasi. Igavesti palju on neid kaitseliitlasi, mõned isegi hobustel. Milline uhke vorm, Jaagul oli otse häbi ennast nende samade silmadega vaadelda, millistega ta kogu aja silmitsenud kaitseliitlasi. Milline kord ja distsipliin — tip-top, — üks, kaks...

Muusika mängib paraadi marssi. Noolsirgelt samuvad kõik kaitseliitlased, nagu hall müür. Jaak ohkab sisemises vaimustuses. Silmad otsivad sõpra kalevimalevlast, aga kus sa teda paljude hulgast leiad. Nagu tõukaks teda keegi tagant, nii imelik ting on karata nende sekka, liitja käsi mütsi veerele ning samuda nendega koos. Milline sirge joon, nagu liinealiga tõmmatud kivisele turuplatsile. Ja rahvast, seda koguneb ümber, kõik on väljas — vanad eidekesed ja lapsed.

Kuid see on alles eelparaad, mis küll siis, kui juba Läti president siin, ning algab Vabadusplatsil see tõsine paraad — suur aastapäeva paraad.

Tuligi, ja kohe järgmisel päeval. Kõik tänavad ja platsid on inimesi täis sadanud ja neid lisaneb aina juure. On ka ilus ilu, päiksepaistne ning isegi soe, otse selle jaoks nagu tellitud. Jaak jääb küll teiste inimeste varju. Kus sa ikka teiste vahele tükid, see ei ole ju ilus, päälegi puha naised sääl ees. Politseinikud aina kargatavad päale: „Kus sa tükid, kas'sa, vaata, ää minema...“ Mõnikord teevad siiski ülekohut, asja eest teist tagant, kargatavad aina.

Ei jõua Jaak omi tähelepanekuid kellelegi terveks edasi anda. Kus sa jõuad, nii palju nähtud ja oldud. Aga need kaitseliitlased, ei lähe need Jaagu hingest õöl ega päeval. Paraadist kirjutab vana Annuselle suure ja pika kirja. Vanamees ise ei saanud tulla, lehte ka ei viitsi lugeda, kust temagi teab.

Veel paraadi päeval püüab ta mõned kaitseliitlased kinni ning pärib neilt kaitseliitu astumise kohta järele. Saab ühe päälükuga kokku, paks ja hõõgav mees teine, kuid lahke ja täitsa. „Mis sääl's ikka, olete tubli mees, terve ja tugev kah, muudku' astuge ühel õhtul kui aega on sisse, saate ehk paar soovitust ka ning — kaitseliitlane valmis“.

Ja agusest pilgust nagu pool meest juures. „Na, oodake, mis sääl's ikka, olen varsti kah“. Juba endamisi kujutleb ta, kuis tuleb kätt mütsi ääre seada, kontsad kokku virutada ning seista sirgelt kui telefoni tulp. Häämeel mähhib ta nägu, silmad hõõglevad — kodukaitseja, kaitseliitlane, väljas naiste ja laste eest, oma kodu, kogu riigi eest... Need ülesanded olid Jaagule meeleepärsed. Juba homme peab ta olema kaitseliitlane.

4.

Jaagule on linn vaba, ta on seltskonna lemmik, pääseb sisse igast uksest ja aknast. Kes võib takistada teda, kaitseliitlast Jaak Annust. Ta on aukodanik, rahva tugi, seltskonnast äravalitu.

Jaak võeti malevkonda vastu. Mõned sõbrad olid juba ees. „Tere kaasvõitleja, ikka read tihedamaks, tugevamaks...“ Malevkonna päälük pidas neile tulise ja vaimustava, isamaalikust tundest hingestatud kõne.

Jaak oli uuesti sündinud. Alles oli ta tulnud maalt, vana Annuse talust, kuhu aegade viletsused kehvust külvanud ja nüüd juba linnas valitud seltskonnas, igal pool teretulnud, korrekt ja viisakas. Lähemate nädalate kestel sai ta omale isegi mundri — hõbe halli, valgete kantidega ja püssi. Omal küll raha vähe, aga kaupmees hää mehike, andis palgast ette ning nüüd tee vaba igale poole. Ta oli muutunud organiseeritud linna kodanikuks, rahva valvuriks, isamaa valitud pojaks. See oli suur ja vaimustav revolutsioon eneses. Heita läki-läki, ning poolkasukas ja riuetuda hallisse kaitseliitlase mundrisse, et kanda Eesti rahva au ja uhkuse mõtet, kehastada eneses tõsist ning tulist isamaalsuse sümboli.

Peeti mõned riviõppused, korraldati loengud ning kevade tülles laskeharjutused. Kogu tegevus oli korraldatud huviküllaselt ja hästi. Jaagust sai esimese numbri kaitseliitlane. Ta tundis omi sisemisi võimeid ning pani nad tugeva enesedistsipliini all maksma.

Pühapäiviti korraldati jalutuskäigud. Orkester mürtsus ees, rahvaparved ümberingi aina imestavad ja vahivad. Jaak on isegi seisnud rahvahulgas ja imestuse ning vaimustusega vahtinud. Ta teab miks inimesed nii suure huviga kaitseliitlasi jälgivad. Ta mäletab oma osa vaatlejate hulgas. Ent nüüd oli ta ise vaadatav ja sisendas kõikidesse päältvaatajatesse sama tunnet, mis varem teised kaitseliitlased temassegi — iseteadvust, rahvuslikku uhkust ja isamaalsust.

Malevkond valmistus suuremale kontsertpeole. Kust ikka sissetulekuid saada ja kulusid palju: malevkonna asjaajamine, toetusrahad malevkonna päälükule, relvaline varustus ning muud, muud. Peab toetuma seltskonna vastutulekule ja see on seni ikka olnud soe ning tänuolik. On ju hästi teada, milleks omad veeringud ohverdatakse — enese, kodu ning kogu riigi julgeoleku kindlustamiseks, valvefondiks.

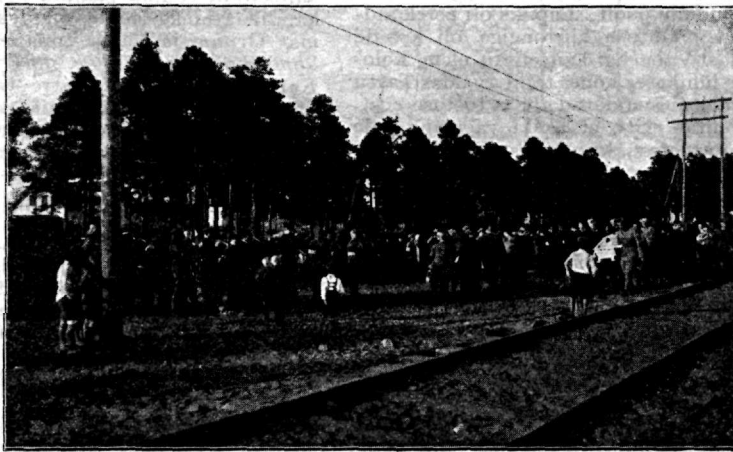
Ent pidu peab osutama vääriliselt suurejooneliselt. Milleks siis malevkonnas sellased energilised ja teovõimsed isikud, kui äsja maalt tulnud Jaak Annus, eht töölovi ning paljud teised endised sõjaväelased ja seltskonna tegelased, kel arenenud maitse, raffineeritud nõudmised ning palju käinud ja palju näinud. Kuid, mis päämine: pidu peab andma kõik,

mis suudab eales pakkuda malevkond. Kõik olgu oma; seltskonnale peab näitama kaitseliitlane enese tõsist ja võimalikku pälet. Organiseeriti oma meeskoor, loodi võimlusgrupp ja igasse tegevusse rakendus ka Jaak Annus, kellest loodeti palju. Tal päälegi ilus baritoon, juba külakooriski oli arendanud oma häält. Oma saleda ja paenduva kehaga seisib Annus võimlusgrupis esimesena.

Omad võimed viis malevkond Estonia-kontsertsaalis lavale. Publikut tuli murruna; roosad näod nii üksteise ligi surutud, et isegi õhule ei jäänud ruumi. Ja millise vaimustava kateplaginaga võeti kaitseliitlaste ettekanded vastu. Otse tormi kutsus nende relvastatud piramiidid valla. Jaak Annus seisib piramiidi tipul, püss laskevalmil käes. Milline vaimukas kombinatsioon.

Kontsertpidu õnnestus täiel määral. Puhast sissetulekut jäi malevkonnale üle kolmesaja tuhande marga, publik ettekannetega igati rahule.

Taļlinna maleva Nõmme malevkond.

Kaitseliitlase H. Tarassovi matus. Suri õnnetu juhtumise läbi.

Jälle kehtis tegevus kursuste ja laskeharjutuste näol edasi. Saadud rahaga muretseti igasugust rekviisi, moodustati malevkonna raamatukogu jne. Jaak Annus täitis omad kohustused, kui mees, kelle kätte usaldatud kõrge ülesanded. Nüüd oli ettevalmistuse aeg, tuli pingutada. Esimese hindamise sai Jaak Annus aukõrgendusega kaitseliitlastest jaopäälikuks. Hõbedane haraline märk ehtis ta kraet nagu ohvitseridelgi. See oli ta esimene töö tunnustus ning see oli Jaagu silmis palju. Ta ei osanud esialgu kõrgemat igatsedagi. Jaak täitis ju ainult omi kohustusi.

5.

Saabus kevad. Vana Annusel polnud küll põhjust oma poja pärast muretseda, kuid isa süda tal ikkagi oli. Seni kõik ilusasti läbisaanud, kauaks ikka poja võõra teenistusse jätab. Algas päälegi töö põllul, tööjõudu kibedasti tarvis. Ilmad on ilusad, lootused hää vilja-aasta kohta kaunistest suure, mis muud, kutsun Jaagu linnast koju. Küllap läbi saame, ega riidu pole veel perekonnas olnud. Tõreled noh korra, see ka nagu moodu pärast, noored inimesed...

Ei midagi, rakendas jälle kõrvi aisade vahele ja — linna. Aga ega poeg tahagi enam maale tulla, linna

põli meelepärased ja kus veel kaitseliitlane, lugupeetud ning austatud igal pool. Lõõb nii ilusasti kontsad kokku hiivab parema käega mütsi veert, üsna vana Annus silmad paneb sädelema. Ja kus veel aukraad ka teisel, jaopäälilik.

Jaak Annus sõitis süiski isaga koju, kuid kaitseliitlaseks jäi ikkagi. Muidu võetakse munder ära, aga Jaak jäi endiselt kaitseliidu teenistusse — tal olid omad kavatsused.

Oli just parajasti Nelipühi laupäev, kui vana Annus pojale järele sõitis. Jaak, nüüd juba linna mees, leiab kodu palju veetlevamana, kui varem. Silmad linna tolmust tüdinenud, otse värskendavalt mõjub maa lopsakas loodus. Sirelid ja toomed parajasti õitsemas, rakis loomisel, — ilusaim silmapilk põllumehe kevadel.

Või nüüd Jaak jättis. Ta jäi ju kaitseliidu teenistusse edasi, mundris sõitis isegi koju. Seda üllatust ja

imestust poega nii ilusana nähes. Kae, kui sirgelt kõnrib, viipab käega. Otse mehisemaks läinud. Enne arg ja kartlik, nagu varblane, nüüd saada kas tuhat karu vastu.

Kolmandal pühäl kutsus Jaak valla mehed oma kambriisse kokku. Neil suur tuba, elumaja alles hiljuti ehitatud, ruumi küllalt. Ja siis — see oli mehisem silmapilk Jaagu teenistuskohuste täitmisel — ta pidas valla meestele tulise vaimustava kõne kaitseliidu ülesannetest ja tähtsusest, Juba ammu oli Jaak neid kuume ja vaimukaid mõtteid omas ajus kannud, kuid täna lipsasid nad hoogsalt välja. Samas pandi alus kaitseliidu valdkonnale, päälikuks valiti Jaak Annus, kel juba kogemused seljataga. Loodi ka valdkonna juhatus, kuhu vana Annuski valiti. Ta ju kaks korda vallavanem olnud ning veel praegugi valla vaestelaste kohtu esimees.

Ega's vana Annuski seda võinud arvata, et Jaagust nüüd nii kange mees linnas välja kasvab. Oleks siis juba saatnud kõik poisid linna, ainult talu töö nõuab ornungi ja ega vana Annus üksinda kõiki jõua.

Nüüd oli aga omakaitse vallas ja kes julgeb... Ivi.

KAITSELIIDU ELU.

Kaitseliidu Tartu maleva

korraldas, seltskonnale lugupidamise täheks tema lahke kaasabi ja toetuse eest, esmaspäeval, 18. mail kinnse peo „Vanemuises“. Pidu-õhtu avas Tartu maleva päalik kapten V. Sarsen tervitus- ja tänukõnega kohaliku seltskonna aadressil, kes oma abigak aasa aidanud kaitsemaleva organiseerimisel. Lugupeetud maleva päalik toonitas, et Tartu seltskond on üksmeelselt toetanud noort kaitsemalevat tema algusest saadik. Ilma selle abita oleks maleval raske olnud taotleda omi sihte, ja on selge, et ka tulevikus vahekorrd seltskonna ja kaitsemaleva vahel peab jääma sama sõbralikuks.

Selle järele kõneles Tartus viibiv sõjaminister kindralstaabi kindral-major J. Soots Eesti vabadussõjast, selgitades üle kahetunni pikkuses kõnes Vabadussõja kaikiu, algusest lõpuni, kaartide ja kartogrammide abil. Kõnet jälgiti suure huvi ja põnevusega. Vabadussõjas langenuid mälestati püstitõusmise ja koraaliga, kuna kõne lõpul orkester riigi hümni mängis.

Järgnesid muusika-ettekanded Tartu konservatooriumi ja teiste jõudude poolt. Lõpuks oli perekondline oleng tantsuga. Õhtuse kiirrongiga oli kohale jõudnud ka Tallinnast Vabariigi kaitseliidu ülem, kolonel J. Roska, kes lühikeses kõnes tänu avaldas Tartu seltskonnale malevale ülesnäidatud abi ja toetuse eest. Kolonel Roska toonitas eriti, et ükski vaenlane pole Eesti rahvale liig kardetav, kui rahvas oskab tarvitada relva, mille nimi on — palav isamaa armastus. Viimast tuleb ikka ja alati õhutada. Lõpuks hüüdsid kõik kaitsemalevlased, püsti tõustes, Tartu seltskonnale mürisev „elagu“

Piduõhtust jäi kõigile hea mulje. E. M.-s.

Nõo kaitsemaleva vannutamine.

Hiljuti oli Nõo kirikus (Tartu maak.) Nõo kaitsemaleva vannutamine, mis kujunes üldkihelkondlikeks pidupäevaks. Kirikus oli pidulik jumalateenistus, mida pidas õpetaja A. Kruus, ühes soolo- ning koorilauludega. Peale jumalateenistuse sammusid kaitsemalevlased, saadetud koguduse poolt Nõo surnuaiale, vabadussõjas langenud kangelaste haudadele, kus õpetaja A. Kruus lühikeses kõne pidas ja koori poolt mõnel laulul ette kanti. Selle järele oli korraldatud kohalikus seltsimajas kaitsemalevlastele ja kutsutud külalistele pidusõök. Õhtul peeti sealsamas piduõhtu segaeeskavaga ja jalakeerutusega. Vannutamise puhul

viibis Nõos ka Tartu maakonna kaitsemaleva päalik kolonel-leitnant J. Unt. E. M.-s.

Valga maakonna kaitsemaleva

esitajate üldkoosolek peeti hiljuti ära, millest osavõtmine elav oli. Pea kõikidest valdadest olid esitajad ilmunud. Kohtade pealt ettekantud aruannetest selgus, et mõnes vallas kaitseliidu vastast kihutustööd tehakse, kuid kõige selle peale vaatamata on igas vallas kaitseliit organiseeritud ja areneb jõudsasti. Valla malev-kondadel on vanemate meeste osavõtt suurem, kui noortemeeste oma. On valdasid, kus on moodustatud ratsariühmad ja naisterahvadki kaitseliidu töödetsa osa võtma kutsutud. Majandusliselt on mõned vallad tugevad, kuna teised pea ilma pennideta tegutsevad, sest et nende toetusrahade saamise palved tagasi on lükatud.

Maleva juhatusse valiti Valga linna malevkonna II rühma päalik Arnold Evertson, Laatre valla kaitseliidu juhatusse liige Dr. Elmar Gross ja Sangaste valla kaitseliidu rühma päaliku abi Max Steinfeldt; nende kandidaatideks Helme malevkonna päaliku kt. Volde-mar Grimm ja Valga linnaopea Jaan Soo. Revisjonikomisjoni valiti Valga linna malevkonna päaliku abi Karl Robert Ruus, Laatre valla kaitseliidu kompani päalik Johan Gross ja Kuikatsi valla kaitseliidu rühma päalik Richard Otsing ja nende kandidaatideks Veinglas, Tahevast ja Viks, Helmest. M. K.

Kaitseliidu elust Saaremaal.

Vaimustus, mis Saaremaal kaitseliidu loomisel, läinud aasta detsembri kuu algul, nähtavale tuli, pole tänini sugugi vähenenud, vaid näib kevadel uut hoogu võtvat. Kuna kõige vajaliscm jalgväe õppus läbi tehtud, pannakse erilist rõhku tehniliste väeosade, jalgratta-, ratsasõidu-, spordi- ja võimlemisringide korraldamisele. Ka kuulipildujate komando on vormeerimisel.

Kuressaare I malevkonna algatusel on Saaremaa maleval kavatsus lähemas tulevikus trükki anda „Kaitseliidu laulik“, mis endas sisaldaks kogu üldiselt tuntud ja igalpool lauldavaid laule, mida sünniks laulda õppusele minnes, säält tagasi tulles ja üldse kaitseliitlaste koosviibimistel.

26. juulil kavatseb maleva juhatus suurema kaitseliidu peo korraldada. M. M.

Ametlikud teated.

Kõikide Maakondade Valitsuste Esimeestele.

Praegusel ajal, kus kaitseliit alles organiseerimise ajajärgul, kuna aga riigi poolt antav toetus liig väikene, on kaitseliidu üksused, et elujõulistena tegutseda, sunnitud kõiksuguseid teid sissetulekute suurendamiseks otsima.

Üheks sarnaseks teeks, iseäranis maal, on kaitseliidu poolt korraldatavad pidud.

Mõned maakondade valitsused aga, vaatamata selle peale, et kaitseliidu tarvilikkust igal pool rõhutatakse ja püütakse selle organisatsioonile jõudu mööda kaasa aidata, talitavad sagedasti hoopis omapäraselt: ühelt poolt määravad nemad kaitseliidule toetusrahasisid, kuna teiselt poolt selle toetuse jälle lõbustusmaksude näol kaitseliidu pidude pealt tagasi võtavad.

Et sarnane kord kaitseliidu edukat arenemist tuntavalt halvab, palun Teie kaasabi ja vastavat korraldust, et kaitseliidu poolt toimepandavad pidud saaks maakonna heaks võetavast lõbustusmaksust alaliselt vabastatud.

J. Roska,
kolonel.

J. Vende,
kolonel-leitnant,
staabi ülema kt.

Kõikide malevate päalikele.

Minul on teated, et üksikud kompani, rühma ja jaopäalikulid ning nende abid väga tihti ilma mingisuguse põhjuseta kokkukutsutud õppustest puuduvad ja üldse passiivselt kaitseliidu organiseerimise peale vaatavad.

Silmaspidades, et iga pääliku kohus ja ülesanne on oma isikuse väljendada eeskuju teenistuse ning organiseerimise alal oma alluvaille, teen kohuseks maleva päälikutele selle järele valvata, et oma ameti kõrgusel mitteseisvad päälikut saaks kohtadelt vabastatud ning nende asemele uued teguvõimsad jõud määratud.

J. Roska,
kolonel.

J. Vende,
kolonel-leitnant,
staabi ülema kt.

Kõikidele malevate päälikutele.

1.

On juhtumisi ettetulnud, kus malevate päälikut kaitseliidu staabi poolt antud salajasi juhtnõore ja korraldusi oma avalikkudes päevakäskudes avaldavad.

Kaitseliidu ülem juhhib malevate päälikut tähelpanu selle pääle, et kõik salajased korraldused ja juhtnõõrid saaksid ka salaselt edasi antud.

2.

Kaitseliidu põhikirja järele kinnitab kohtadele malevkondade päälikut ja nende abisid kaitseliidu ülem, avaldades seda oma käsukirjades.

Järjelikult tuleb ka nende vabastamine kaitseliidu ülema käsukirjas avaldada.

On juhtumisi, kus aga malevate päälikut ning nende abid, kaitseliidu teenistusest vabastades, staabile sellest midagi ei teata.

Palun edaspidi malevkondade päälikut ja nende abisid teenistusest vabastamise kordadel kaitseliidu ülemale vabastamiseks ette panna.

3.

Kohustan nüüdsest peale kõiki malevate päälikut tähtajaliste aruannete esitamisel eraldama koosseisu kohta käivad teated majanduslistest teadetest ja koosseisu peale esitama eraldi teatelehe juurelisatud vormi järele, kuna majandust puudutav aruanne varemalt väljasaadetud vormi järele tuleb esitada. Toetajad liikmed näidata teatelehes murdarvuna.

Tähtaeg jääb endiseks s. o. esitada tuleb viiendaks kuupäevaks, kus juures tähelpanu juhini, et tähtpäevast täpselt kinni peetaks.

Lisa: vorm.

J. Vende,
kolonel-leitnant,
staabi ülema kt.

F. Birkhan,
sekretär.

TEATELEHT

..... maleva koosseisu üle „.....“ 192 a.

Maleva nimetus	Oli 1-sel mail.	Kuu jooksul juuretunud.	Kuu jooksul lahkunud.	Jäi 1-ks maiks.	Märkused:
Maleva staap					
..... malevkond					
j. n. e.					
Kokku . . .					

..... maleva päälik.

Sekretär.

KIINO.

„Tsheka komissar Miroschtshenko“.

Draama Eesti optantide elust Nõukogude Venes 1920 aastal, 6 vaatuses. Regie: P. Sehnert; manuskript: N. Root; operaat.: R. Unt.

Läinud nädalal viidi oodatud film „Tsheka komissar Miroschtshenko“ kinot. „Rekordi“ linale.

Kui „Mineviku varjude“ puhul tekkisid meie filmitööstuse tuleviku väljavaadete kohta mõningad kahtlused, siis käesolev lavastus annab jälle lootusi edaspidiseks eduks ja arenemiseks. Juba asjaolu, et tööd jätkatakse, näitab, et ettevõtte on kindel alus ja siht ning tahetakse töötada. Eesti natsionaal filmi ettevõtja hra. E. Seim'i osa finansistina on esiklavastustest kahlemata suur ning ta töö vääril tunnustust. Pole tänapäeval kerge riskida, suuri summasis ettevõttesse, mille perspektiivid alles udused. Igatahes praegune film, kui teine järjekorraline katse, annab lootusi ning vääril laiemat tähelpanu.

Igal uuel asjal on omad nooruse nõrkused ja neid ka käesoleval filmil. Neist kõneledes võib ainult olla ettevõtte kasu.

Filmile annab luustiku ja täie lavastusmaterjaali manuskript. Käsikiri annab lavastusele suuna, määrab ümbruse ning loob idee. Neid peab kandma filmi näitleja ressishööri juhatusel. Seega omab filmi stsenaarium (käsikiri) esimese tähtsuse, sest sisuliselt on see temast kõik. Ainult kuidas teda tõlgitsetakse, see on ressishööri asi.

Niihästi „Mineviku varjude“, kui ka praeguse pildi kohta peab tähendama, et käsikirjad on nõrgad. Kuhjatakse ritta hulk sündmusi, mis psükoloogiliselt

üksteisega nõrgalt seotud. Lõpuks antakse mingisugune põnevam moment, mis kulminatsioonini peab tähendama, ja draama ongi lavastatud. Samasugune nähtus esineb laialdaselt teistegi filmide juures. Aga eks seisa filmi, kui kunsti, mõte ometi sügavamal — idees, aines, hingeulises töes. Neid peab aga andma käsikirja autor. Filmis peab olema oma kunstiline loogika ja teatav sündmustikuline süsteem. Sest kuivõrd õnnestunud on manuskript, võib õnnestuda ka näitlejate mäng. Filmis valitseb küll ressishöör, näitleja mäng ja näitleja miimika, kuid nad võivad jääda nõrga põhimaterjali juures õõnsaks ning võõraks.

Meil on mõnigi hää elava sündmustikuga draama ja romaan, millise võiks ümbertöötada linale. Ka pööratagu meie paremate kirjanikkude poole. Nemad võivad ja teevad.

„Tsheka komissar Miroschtshenko“ toob välja lõike enamlaste aegsest Venemaa elust rahulepingu sõlmimise ajal Eestiga. Dramaatiline tõus ja mõõn on seotud komissar Miroschtshenkoga, kes takistab eestlasi kodumaale tagasi sõitmast. Traagika keskukuju on eestlane Agnes Tõnisson.

Kui palju see käsikirjast on, aga osalised täitsid omad ülesanded enam-vähem hästi. Nii mõnelgi talendil on eeldusi filminäitlejaks. Miroschtshenko — M. Lepper, oli kujult õnnestunud ja suutis enesest kirgliku ning julma komissari anda. Ainult mängu oli vähe, puudus voolavus. Agnes Tõnisson — pr. Vassiljeva, oli kahtlemata parem kuju linale, samuti ka Erna Tammik — prl. Jürisson, kes suutis meele jätta mõned õnnestunud läbielamused. Ainult liiga mehelik omas osas.

Inseneer Raudsepp — K. Raag, oli vastuvõetav oma kindluse ning tusedusega. Näis, et hra Raag on võtnud oma ülesannet, kui tõsist ja rasket kohustust. Puhta stiili omas mängus viis läbi L. Puhoff — Vasska osas. Teised täitsid omad osad rahuldavalt. Massil tundus distipliini puudust.

Tehniliselt tuleb pilti õnnestunuks pidada, eriti toastseene. Välised võtted olid mõned halvasti valitud. Dekoraator ja kunstilise külje juhataja jätab mitmel pool mõndagi soovida.

Ressishöör on oma ülesande täitnud, kuivõrd seda võimaldasid manuskript, näitlejaskond ja sisse-seade.

Lõpuks, kas ei saaks Eesti natsionaal film omale soetada ja kasvatada Eesti näitlejaid, Eesti dekoraatoreid ning Eesti ressishööre? Ettevõtte nimetus kohustab juba selleks. Kuis võivad muulased lavastada ja tõlgitseda Eesti rahvuslikke aineid. Eks seis kunstiküsimus ühenduses tõulise küsimusega. Materjal ja talent peavad tõuliselt ja bioloogiliselt ühte langema.

Eesti natsionaal film seisab rahaliselt kindlais kätes, ta eesotsas seisab kaalukas ja julge mees. Näidaku tulevased katsed rohkem Eesti nägu. Meil on vastavaid jõude.

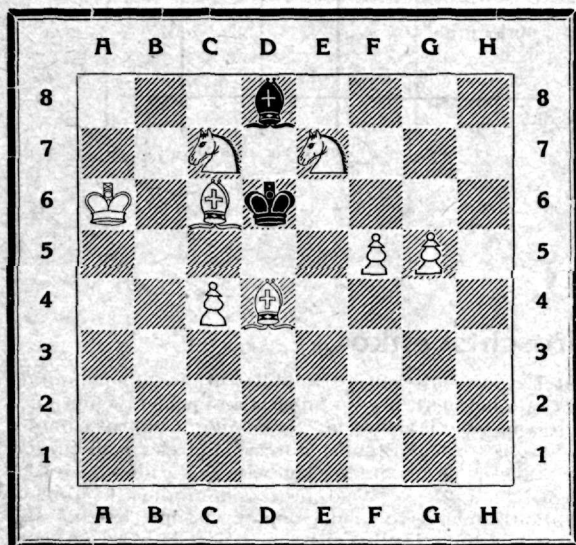
„Tsheka komissari Miroshchtsenkot“ tuleb aga igal ühel vaadata.

Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne № 23.

Kokkuseadnud Leo Laurentius.
„Sõduri“ originaal.
Mustad.

Valged.

Valged: Ka6, Oc6 ja d4, Rc7 ja e7, Ec4, f5 ja g5.

Mustad: Kd6, Od8.

E = ettur = sõdur.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülaltoodud ülesande autor sai turniiril **Kure-
saare malemeistri** nime peale 1925 a. 1. auhinna osaliseks.

Trükivigade õiendus.

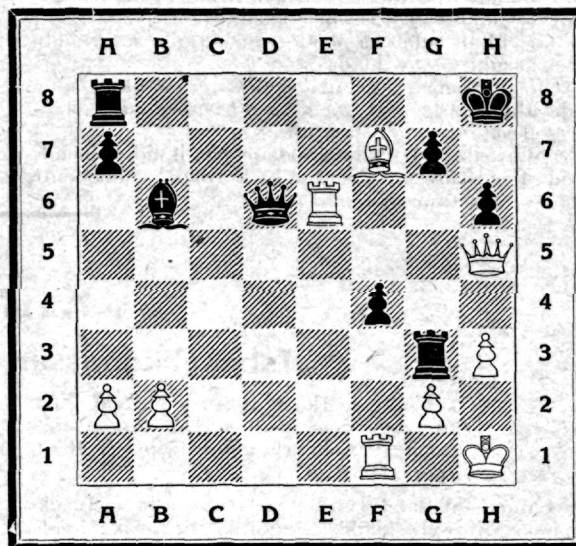
Ülesandes nr. 21 peab e3 ruudul valge lipp olema.

Lõpumängus nr. 18 peab a5 väljal valge ettur olema.

Õiged lahendused ülesandele nr. 20 saatsid: n. leitn. O. Randmer (Jõhvist), v. allohv. S. Tolk (Tartust), kapr. R. Paide (Nõmmelt), Alfons Pachel ja V. Mikenas (Tallinnast).

Lõpumäng № 19.

Seis Riias mängitud partiist.
Mustad.

Valged.

Valged: Kh1, Lh5, Ve6 ja f1, Of7, Ea2, b2, g2 ja h3.

Mustad: Kh8, Ld6, Va8 ja g3, Ob6, Ea7, f4, g7 ja h6.

Mustad (H. Reimann) mängivad: 1., f4—f3!, 2. Ve6:d6, f3:g2+, 3. Kh1—h2, g2:f1 saab ratsameheks +, 4. Kh2—h1, Vg3—g1 annab matt. Ehk: 1., f4—f3, 2. Vf1:f3, Ld6—d1+, 3. Kh1—h2, Vg3:g2+, 4. Kh2:g2, Ld1—g1 annab matt.

Ülesande № 20 lahendus.

1. Ve6—d6, c7:d6,
2. Oe3—b6 annab matt.
- 1 (Ve6—d6), e7:d6,
2. Oe3—g5 annab matt.
1. (Ve6—d6), La8—a2,
2. Re5:c6 annab matt.
1. (Ve6—d6), ükskõik,
2. Re5—f7 annab matt.

Vastutav toimetaja E. Limberg.

Väljaandja: Sõdur. Tallinn, Pagari tän. nr. 1.

Päevapildi tarbeainete kauplus

„FOTO-TURG“

Rataskaevu tän. Nr. 2.

— telef. 17-64. —

Soovitab:

PÄEVAPILDI

PLATESID,

FILME,

PABERID,

POSTKAARTE,

KARTONGE,

KEMIKAALE jne.

Hinnad mõõdukad.

A. Kristianson

Tallinnas, Kalevi kauba hoone Nr. 2.

Kõnetr.: 3-68.

Soovitab oma ladust:

PLEKKI { PUNANE VASK
VALGE
ALUMINIUM
TSINK
UUS HÖBE

Tõmmatud vask lattides, — Vask torud,
Rootsi „Priimused“ ja pead, — Rootsi jootmise lambid

— Tina plommid. —

Shokolaadi, kompveki
ja biskviidi tehas

A. BRANDMANN

Tallinnas,

Väike Tartu maantee Nr. 46.

Kõnetraat 15-94.

Uus saadetus JALGRATAID kohale jõudnud.

Meeldiva välimusega, vastupidavad, kerge käiguga.

Tagavara osad mitmesuguste vabrikute jalgratastele.

Peale Saksamaa jalgratta tarvete veel laternad, kellad
ja võtmed tuntud Inglismaa vabrikust „LUCAS“.

Inglis kalapüügi tarbed.

Kõnetraat 8-88.

W. F. AUSBERG,

Vene turg № 1.

Café LINDENI all.

Uuesti avatud restoraan „KESKKLUBI“

Kõnetr. 32-49.

Tallinnas, Mundi tän. № 3.

Kõnetr. 32-49.

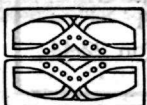
Mugav seltskonna viibimise koht Tallinnas. ☞ Alati saadaval soojad ja külmad söögid.

Kodumaa kui ka väljamaa napsud ja viinad.

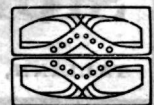
Teenimine korralik.

Teenimine korralik.

„Sõduri“ 1924 aastakäik

On kokku köidetult igale sõjaväelasele kui ka eraisikule
kasulik ja huvitav raamat!

Saada „Sõduri“ talitusest ainult 300 marga eest!

A.-S. „SILVA“

TALLINN, Merepuiestee 17

TELEFONID: kontoris 9-29 ja 13-80; kaupluses 18-09 Telegr. aadress: „SILVA—TALLINN“

Igasuguste põllutööriistade ja masinate, kunstpõllurammu, soola jne. ladu ja müük

Igasuguste ehitusmaterjalide nagu palkide, laudade, lubja, tsemendi, gipsi, katusepapi, igat sorti raua, raudtalade, naelte jne ladu ja müük

Igasuguste metsamaterjalide ostmine, ümbertöötamine, müük ja eksport

Ettevõtted:

Kontor, Tallinn, Merepuiestee 17, telef. 9-29 ja 13-80.

Kauplus, ladud, sealsamas, telef. 18-09.

Mehaanilised tiseri töökojad, lauavabrik, sealsamas, telef. 13-20.

Lubjavabrik, Tamsalus, telef. Tapa keskjaam nr. 24.

Tartu jaoskond ja buksiirlaev „OMMEDO“ kontor. Tartu, Riia t. 2, telef. 241.

Ommedo laua ja puunarmaste vabrik, telef. Mustvee keskjaam nr. 18.

A.-S. „FOREST“ lauavabrik ja puutööstus (end. Sinovjev), Narva, telef. 97.

A.-S. „LENNUK“ lauavabrik ja puutööstus Pärnus.

TÄHTIS KAITSELIIDU MALEVLASTELE!

ROYAL ja CORONA

on paremad ja täielikumad

Ameerika
esimeseklassi

kirjutusmasinad.

Kaitseliidu malevlastele hinnaalandus.

Vd. Loun & Schitikov,

Tallinn, Niguliste tn. 18.

Tel. 13-37.

alkohoolita likööri ekstraktid

SIDRONI SODA

on võistluseta.

TALLINN, Vaimu tän. nr. 1. — Telefon 5-19.

Ohvitseride varustus.

Igasugust varustust ohvitseride vormide juurde, nagu: nõõbid, kuldtikandused, kokarded, akselpaelad, kuld ja hõbetressid, pagunid, möögad, portupeed, trafaretid j. n. e. soovitame meie Eesti Vabariigi ohvitseridele täpselt Sõjaministeeriumi eeskirja järele.

A.-S. HANS KOCH A. G.

TALLINN, VENE TÄN. 11-A

Postkast 156

::

Telefon 22-44